

De 22^e **dies natalis**
der B.I.L.: een terugblik
op de festiviteiten

Interview met alumnus
Aad de Groot,
directeur van Azivo

Even voorstellen:
het kandidaats-bestuur
2007-2008

TE 6580

Bestuurskundige *Berichten.*

TNT Post
Port betaald

Semi-wetenschappelijk magazine van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden

Vive la France

Bestuurskunde in Frankrijk

Prof. Jacques Chevallier:
La Science Administrative
Française: Entre Unité et
Diversité

Ambassadeur mr. Siblesz
over de Frans-Nederlandse
verhoudingen

Prof. dr. Nico Nelissen:
de ENA ter discussie?

Als Gort in Frankrijk:
Wijnboerenbestuurskunde
met vinoloog **Ilja Gort**

21e JAARGANG - NUMMER 3 - Augustus 2007

Doxis VINDT

nieuwe collega's m/v

Maak je sterk bij Doxis

Dit is je werkterrein

Achter de economische en maatschappelijke structuur van Nederland gaat een complexe informatiewereld schuil. Het à la minute en trefzeker beschikbaar hebben van informatie is bepalend voor de slagkracht van de spelers in die context. Daarvoor zorgen is de business van Doxis, marktleider in informatiemanagement en -logistiek. Doxis is een zelfstandig onderdeel van Ernst & Young en werkt voor gevarieerde opdrachtgevers in heel Nederland. Circa 170 jonge mensen halen dagelijks het beste in zichzelf naar boven voor deze klanten.

Dit is je bagage

Wil jij bedrijven, instellingen en overheden helpen hun informatiemanagement te verbeteren? Groei dan met ons mee. Wat je nodig hebt is een HBO- of academische opleiding, analytisch inzicht en nieuwsgierigheid. Je krijgt een uitdagende baan in een inspirerende werksfeer, de ideale omgeving om een schat aan werkervaring op te doen. Maak je sterk bij Doxis. Voor de klant en voor jezelf.

Dit is je kans

Op drie niveaus kun je aan de slag: **adviseur**, **informatiespecialist** of **projectmedewerker**. Een adviseur is nauw betrokken bij strategische verander- en innovatietrajecten, heeft kennis van het speelveld van bedrijven en instellingen en is communicatief sterk. De informatiespecialist kan ingewikkelde informatiebeheertrajecten scherp in kaart brengen en doeltreffend organiseren. Een projectmedewerker werkt bij ons op tijdelijke basis, is een accurate aanpakker en heeft een fijne neus voor kwaliteit.

Dit moet je doen

Geïnteresseerd? Overtuig ons dan van jouw capaciteiten. Onze arbeidsvoorwaarden zijn prima, je groei mogelijkheden vrijwel onbeperkt. Bel of mail Yolanda Kuip, zij weet op al jouw vragen antwoord: (070) 317 71 72. Wil je meteen solliciteren? Ga dan naar www.doxis.nl.

Kijk voor meer details op www.doxis.nl, klik op 'vacatures'.

Doxis Vindt precies wat u zoekt

DOXIS
INFORMATIEMANAGERS

Colofon

Bestuurskundige Berichten

Semi-wetenschappelijk magazine van de
Bestuurskundige Interfacultaire vereniging
Leiden

Postbus 9555, 2300 RB Leiden

Tel. 071-5273696

Fax 071-5273979

E-mail: bil@bilboard.nl

www.BILboard.nl

Jaargang 21, nummer 3 - augustus 2007

Hoofdredactie:

Ruben Libgott

Eindredactie:

Ruben Libgott

Redactie:

Anouk Baars, Amir Nazar.

Lay-out:

Ruben Libgott

Aan deze editie werkten mee:

Prof. Jacques Chevallier, Nelly Ghaoui, Ilja Gort,
prof. dr. Nico Nelissen, Nik Oonk, Josien de Reuver,
mr. Hugo Hans Siblesz, Marieke Vennevertloo.

Advertenties:

Femmy Elderhuis, 071-5273696

Redactieraad:

Dr. F.M. van der Meer

Prof. dr. M.R. Rutgers

Oplage:

700 exemplaren

Abonnementen:

Leden van de B.I.L. ontvangen Bestuurskundige Berichten gratis thuis. Voor niet leden kost een abonnement €11,35 per jaar. Dit dient te worden voldaan op bankrekening 56.65.22.357 t.n.v. de B.I.L. te Leiden o.v.v. abonnement B.B.

Bestuurskundige Berichten is een uitgave van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden (B.I.L.) en verschijnt viermaal per jaar. Het is niet toegestaan zonder toestemming van de redactie op enigerlei wijze het geheel of delen van dit nummer te reproduceren. Waar redacteuren op persoonlijke titel hun mening geven is dit niet noodzakelijkerwijs die van de gehele redactie. De redactie behoudt het recht voor stukken in te korten, te wijzigen dan wel niet te plaatsen.

Druk:

Drukkerij Karstens

Hooigracht 35

2312 KN Leiden

ISSN 0920-5772

Copyright 2007 B.I.L.

Zo. Dan weet U ons in ieder geval te vinden.

Chers amis!

Ruikt U de lavendel al? Hoort U de kreken? *Assiez-vous* en neem er een heerlijk glaasje wijn, olijfsjes en *fromage* bij. Deze editie van Bestuurskundige Berichten staat geheel in het teken van *la douce France*!

Ook in dit land valt op het gebied van Bestuurskunde, *la Science Administrative*, genoeg te beleven.

Sinds afgelopen mei heeft 'Le petit Nicolas' zijn intrek genomen in het Elysée. Zo turbulent als dit ventje was in de gezellige verhaaltjes van Goscinny en tekenaar Sempé, zo energiek is de nieuwe Franse president. Wereldleiders, intellectuelen, tycoons, lobbyisten, idealisten en vertegenwoordigers gingen graag in op de invitatie van 'Super Sarko' voor een *rendez-vous*.

De 'president van alle Fransen' heeft grootse plannen. Vooral voor bestuurskundigen belooft het een interessante tijd te worden. Nicolas Sarkozy heeft een indrukwekkende agenda op het gebied van overheidshervormingen opgesteld. Zo wil hij ondermeer het Franse ambtelijk apparaat inkrimpen en de overheid efficiënter laten werken. Ook het sociale zekerheidsstelsel staat een *changement* te wachten. Het zal een lastige taak worden voor *président* Sarkozy om zijn voorgenomen hervormingen te implementeren, gezien de sterk gepolitiseerde en verkokerde Franse bureaucratie. Pogingen in het verleden tot het veranderen van het overheidsapparaat liepen hierdoor veelal spaak. Maar de standvastige president van de *République* is vastberaden om te slagen en stelt alles in het werk om anderen te overtuigen van de nood van zijn ideeën.

Enfin, in deze Bestuurskundige Berichten een kijkje in de Franse keuken. Zo vertelt zijne excellentie mr. Hugo Hans Siblesz, de Nederlandse ambassadeur in Parijs, over de betrekkingen tussen Frankrijk en Nederland. Em. prof. dr. Nico Nelissen, hoogleraar Bestuurskunde, neemt U mee naar de ENA, *l'École Nationale d'Administration*, de kweekvijver voor het Franse overheids-establishment, welke qua programma te vergelijken is met de Nederlandse Bestuurskunde-opleidingen. De beroemde én in Frankrijk gelauwerde Nederlandse wijnmaker Ilja Gort laat U proeven van het Franse leven op zijn *château* en geeft *en passent* een lesje wijnboerenbestuurskunde. Het *pièce de résistance* is de bijdrage van *professeur* Jacques Chevallier over de positie van *la Science Administrative* in Frankrijk. Een grote eer om hem, als één van de grootste Franse bestuurskundigen, te mogen verwelkomen in Bestuurskundige Berichten.

En alsof deze *fine fleur* aan artikelen nog niet genoeg is, spraken wij ook met Aad de Groot, één van de pioniers van de Leidse studie Bestuurskunde en momenteel directeur van zorgverzekeraar Azivo. Daarnaast bezochten wij een symposium dat het departement Bestuurskunde had georganiseerd i.s.m. de Raad voor het Openbaar Bestuur. In 'De week van...' beschrijft Studente Marieke Vennevertloo een week uit haar leven als bestuurslid van *Collegium Musicum*. Voorts stellen wij U voor aan het nieuwe kandidaatsbestuur der B.I.L. en wij blikken uitgebreid terug op de viering van de 22^e *dies natalis*, met een verslag van de Van Braam-lezing, dit jaar uitgesproken door niemand minder dan prof. mr. Pieter van Vollenhoven.

A bientôt,

Ruben Libgott
Hoofdredacteur

DEZE KEER IN BESTUURSKUNDIGE BERICHTEN:

6		<i>L'autre pays du...: Frans-Nederlandse verhoudingen</i> bezien door ambassadeur mr. Hans Hugo Siblesz
9		<i>L'École Nationale d'Administration:</i> analyse van deze Franse top-opleiding! Door em. prof. dr. Nico Nelissen
12		Professeur Jacques Chevallier: La Science Administrative Française: <i>Entre Unité et Diversité</i>
15		De bestuurlijke kaart van Frankrijk
18		Bienvenue in Sarkozyland!
19		Wijnboerenbestuurskunde: als Gort in Frankrijk
22		Studie-katern met o.a.: 'De week van . . .', wat is NEWS?, Bestuurskundige Update (nieuw) en de studenten-column.
26		Alumni-katern: Hoe is het nu met... Aad de Groot, directeur van Azivo
30		'Intussen op de 5 ^e : Leids Departement Bestuurskunde gastheer van symposium over de status van de ambtenaar.
32		Verenigingskatern met: Waarde leden, verslag van de Heineken-excursie 2007
34		Interview kandidaatsbestuur 2007-2008
38		Verslag 22e dies natalis der B.I.L.: Prof. mr. Pieter van Vollenhoven te gast!

"Le cœur de l'homme d'État doit être dans sa tête."

~ Napoléon Bonaparte ~

Bestuurskundige betrekkingen:

L'autre pays du...

Door mr. Hugo Hans Siblesz,
Harer Majesteits Ambassadeur in Frankrijk, Monaco en Andorra

Jaren geleden was er een publicitaire campagne in Frankrijk die Nederland op de kaart zette als "*l'autre pays du fromage*". In 2005 werd dat "*l'autre pays du non*" en dit jaar werd in een landelijk dagblad, naar aanleiding van een Modeshow van Victor en Rolf, naar Nederland verwezen als "*l'autre pays de la mode*". Dit is tekenend voor de relatie met Frankrijk. We hebben meer met elkaar gemeen dan we in eerste instantie soms zouden denken. Op het moment dat we dieper kijken dan de eerste beeldvorming, blijken de Franse en Nederlandse belangen vaak nauw op elkaar aan te sluiten en blijken beide landen zeer complementair.

Vrede en veiligheid, welvaart en menselijke waardigheid zijn kernelementen in het Nederlandse buitenland-beleid. De noodzaak tot samenwerking met andere landen neemt daarbij toe door de globalisering en de verstengeling van binnenlandspolitieke- met buitenlandspolitieke thema's door bijvoorbeeld de Schengensamenwerking. Voor het behalen van de Nederlandse doelstellingen in multilaterale fora is het van toenemend belang coalities van gelijkgezinden tot stand te brengen en onze standpunten actief uit te dragen in directe, bilaterale contacten met andere landen.

Frankrijk is in dit verband een belangrijke partner met wie samen wordt opgetrokken vanuit een gezamenlijke set waarden zoals democratie, mensenrechten en stabiele en rechtvaardige verhoudingen om ons heen. Na ruim 50 jaar samenwerking binnen de Europese Unie is het duidelijk dat Nederland en Frankrijk in grote mate complementair zijn: Frankrijk veleer conceptueel georiënteerd, Nederland meer pragmatisch. Er valt veel van elkaar te leren en er zijn veel mogelijkheden om samen op te trekken. De vraagstukken die in beide landen spelen, zijn vaak vergelijkbaar. Of het nu gaat om immigratie en integratie, de dialoog tussen de sociale partners of concurrentiekracht en innovatie: de toegevoegde waarde van de Frans-Nederlandse samenwerking is vrijwel altijd gegarandeerd.

Europa

Het vrijwel gelijktijdige 'nee' op het referendum over het grondwettelijk verdrag in het voorjaar van 2005 kwam zowel in

Frankrijk als in Nederland, beide grondlegger van de Europese Unie, hard aan. Het Franse en het Nederlandse 'nee' hadden echter niet helemaal dezelfde betekenis. Het 'nee' werd grotendeels ingegeven door angst voor het verliezen van de nationale identiteit terwijl het 'non' meer betrekking had op angst voor de mondialisering en voor het afbrokkelen van de sociale voorzieningen. Toch gaf de ontstane situatie Frankrijk en Nederland een specifieke verantwoordelijkheid om samen actief mee te denken over manieren om uit de impasse rond het functioneren van de Europese Unie te komen. Terugkijkend op de Europese Raad van afgelopen juni, kan geconstateerd worden dat de gezamenlijke inspanningen hebben bijgedragen aan een succesvol resultaat.

Ambassadeur
mr. Hugo Hans Siblesz

Europa is in de relatie met Frankrijk vrijwel niet meer te identificeren als een separaat

thema. Veel bilaterale onderwerpen bevatten vandaag de dag een EU-dimensie, of het nu gaat om operationele politie-samenwerking of buitenlandspolitieke vraagstukken. Een paar jaar geleden werd nog wel eens gedacht dat "Brussel" de ambassades in de Europese hoofdsteden overbodig zou maken. Maar niets is minder waar gebleken. Sinds de uitbreiding van de Europese Unie naar 27 lidstaten is een verschuiving waarneembaar waarbij coalitievorming steeds nadrukkelijker in de hoofdsteden plaatsvindt. Dat betekent in de praktijk dat de ambassade vooral koerst op drie agenda's: de Haagse, de Parijse en de Brusselse. Het Franse EU-voorzitterschap in de tweede helft van 2008 bepaalt nu dan ook reeds voor een deel de agenda voor de Nederlandse inzet in Frankrijk.

Frans-Nederlandse verhoudingen: ambassadeur Siblesz benoemde op 6 maart jl. de Franse striptekenaar Albert Uderzo (*Astérix*) tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw op zijn ambtswoning in Parijs. V.l.n.r. Ada Uderzo, Albert Uderzo en ambassadeur Siblesz.

Gezamenlijke belangen

De ambassade heeft een variëteit aan instrumenten ter beschikking voor het onderhouden van de relatie met Frankrijk. Zo is er in april 2005 een bilaterale overeenkomst ondertekend door beide ministers van Buitenlandse Zaken, waarin een groot scala aan activiteiten is overeengekomen om de bilaterale betrekkingen te intensiveren, variërend van ministeriële

"Het Franse EU-voorzitterschap in de tweede helft van 2008 bepaalt reeds voor een deel de agenda voor de Nederlandse inzet in Frankrijk."

bijeenkomsten, gezamenlijke conferenties, uitwisselingen van ambtenaren, ontmoetingen tussen Frans en Nederlands jong talent. Ook is een Frans-Nederlandse Samenwerkingsraad opgericht waarin vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld in beide landen activiteiten ontplooiën vanuit de gedachte dat een band tussen landen niet tot de formele politieke kaders beperkt zou moeten zijn. In het afgelopen jaar heeft de Samenwerkingsraad een aantal toonaangevende seminars georganiseerd over thema's als de sociale dialoog en energie & milieu.

Voor een zichtbaarheid van Nederland in Frankrijk voor een breder publiek hebben we in Parijs een troef in handen: het *Institut néerlandais*. Dit gerenommeerde instituut is bekend tot

ver buiten Parijs vanwege zijn exposities van oude en moderne kunst en Nederlands design en architectuur, de concerten, de debatten over maatschappelijke thema's, de literaire avonden en de lessen Nederlands die er gegeven worden. Het instituut appelleert aan de prominent aanwezige belangstelling van de Fransman voor cultuur en biedt de mogelijkheid om op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met hetgeen Nederland op cultureel gebied te bieden heeft. Aangezien

het instituut dit jaar 50-jar bestaat, is voor een periode van 3 maanden een Nederlands cultureel seizoen georganiseerd onder de noemer *Haut les Pas-Bas!* Door heel Frankrijk werden culturele evenementen georganiseerd, iets dat in de media niet onopgemerkt voorbij is gegaan.

Positieve beeldvorming en kennis over elkaar is belangrijk voor het onderhouden van goede bilaterale betrekkingen en kan helpen om elkaar sneller op te zoeken en om samenwerking aan te gaan. Voor een handelsnatie als Nederland is dit essentieel. Zonder in karikaturen of generaliserende te vervallen kan gezegd worden dat er, ondanks de geografische nabijheid van Nederland en Frankrijk, toch nog grijze plekken bestaan in de kennis over elkaar. Staat Nederland in Frankrijk vooral

bekend om de schilders uit de 17e eeuw, de tolerantie en de vooruitstrevendheid, zo wordt Frankrijk in Nederland vaak gezien als vakantiebestemming, land van de gastronomie, de cultuur en de mooie taal. Aan Nederlandse kant wordt vaak *à priori* aangenomen dat samenwerking met Frankrijk

“Nederland is de zevende afnemer van Franse producten, de achtste leverancier aan Frankrijk en de eerste investeerder. De goede positionering van Nederlandse bedrijven in het buitenland maakt dat zij interessante partners zijn voor het Franse bedrijfsleven.”

moeizaam is, terwijl samenwerking met het Verenigd Koninkrijk vanzelfsprekend is; geen van beide aannames is in de praktijk correct. Op het moment dat iets dieper gekeken wordt, blijkt dat de culturele verschillen soms groter zijn dan gedacht, dat er misvattingen over elkaar bestaan, maar dat tegelijkertijd onze belangen veel raakvlakken vertonen. Om de gemeenschappelijke belangen ten volle te benutten, is het belangrijk om bepaalde misvattingen te bestrijden en om de kennis over elkaar te vergroten. Een instrument om de Fransen te informeren over Nederland is publieksdiplomatie. In dit kader worden onder meer scholenprojecten ontwikkeld, lezingen gehouden, artikelen gepubliceerd maar ook wordt informatie gegeven over Nederland in algemene zin of meer bijzonder over gevoelige maatschappelijke thema's als drugs of euthanasie. Daarnaast is het belangrijk om alert te blijven op ontwikkelingen in de samenleving die de samenwerking tussen beide landen frustreren of juist vergemakkelijken. Zo is bijvoorbeeld de kennis van de Engelse taal in Frankrijk in de afgelopen jaren sterk toegenomen, wat zakendoen met Fransen voor de meeste Nederlanders gemakkelijker maakt. Het Frans-Duitse automatisme om samen op te trekken in EU-verband neemt in intensiteit af, waardoor ook de Franse overheid met meer belangstelling de posities van andere landen, zoals Nederland, in overweging neemt. Hoewel de beeldvorming nog wel even zal aanhouden, is het belangrijk om daar doorheen te prikken om de kansen te zien.

De gezamenlijke belangen van Frankrijk en Nederland zijn voor een groot deel te vinden in de economische- en handelsrelatie tussen beide landen. Nederland is de zevende afnemer van Franse producten, de achtste leverancier aan Frankrijk en de eerste investeerder. De goede positionering van Nederlandse bedrijven in het buitenland maakt dat zij interessante partners zijn voor het Franse bedrijfsleven. Ook hier zijn Frankrijk en Nederland complementair. Er hoeft niet ver gezocht te worden naar succesvolle voorbeelden van Frans-Nederlandse samenwerking in het bedrijfsleven zoals Air France-KLM, Atos Origin, Euronext en Thales. Toekomstgericht wordt eveneens veel samengewerkt op het gebied van onderzoek en ontwikkeling van onder meer nanotechnologie, luchtvaarttechniek en multimedia.

Veranderingen

Naast de continuïteit van het bevorderen van de goede betrekkingen tussen Nederland en Frankrijk, hebben verkiezingen in het afgelopen jaar erg centraal gestaan in de relatie tussen beide landen. Zo'n periode van transitie brengt een nieuwe dynamiek met zich mee. De nieuwe Nederlandse

regeringsploeg in het Kabinet Balkenende IV was in februari al klaar voor het geven van een nieuwe impuls aan de banden met de Europese collega's. Het was voor de samenwerking met Frankrijk echter nog even wachten op het aantreden van een nieuwe Franse president in mei en de nieuwe regering in juni.

De stemming in Frankrijk aan het einde van de regeerperiode van Chirac werd gekenmerkt door een gebrek aan zelfvertrouwen en onzekerheid over de toekomst. Men was toe aan verandering. Verandering was dan ook het centrale thema tijdens de presidentsverkiezing, al stonden beide kandidaten een ander type van verandering voor. Een (traditionele) richtingsstrijd was het gevolg. De hoge opkomst en de ruime winst voor Nicolas Sarkozy hebben gezorgd voor een duidelijk mandaat aan de nieuwe president. President Sarkozy en regering-Fillon zijn inmiddels vol *élan* en zelfvertrouwen van start gegaan. Met grote vaart worden aangekondigde veranderingen in gang gezet. Voor Nederland biedt dit interessante aanknopingspunten en nieuwe kansen, iets wat zich reeds vertaalt in een groot aantal bilaterale ontmoetingen, nieuwe samenwerkingsverbanden, partnerschappen en gezamenlijke plannen met resultaat voor de toekomst wellicht nog meer variaties op “*l'autre pays du...*”.

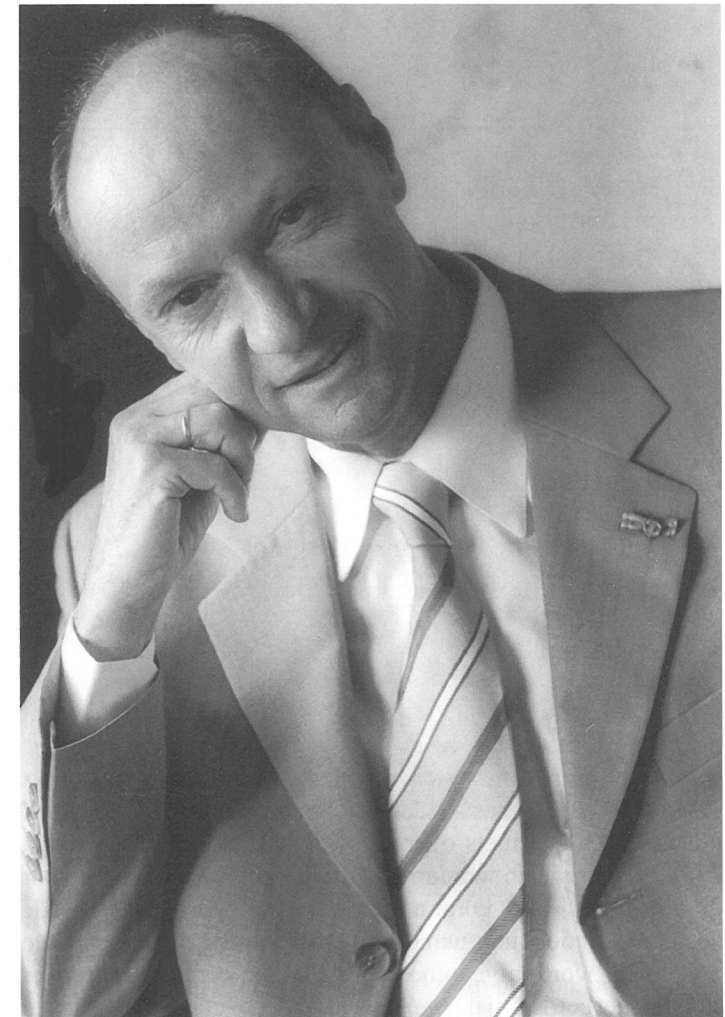
Ambassadeur mr. Hugo Hans Siblesz studeerde Rechten aan de Universiteit van Amsterdam. Sinds 1973 bekleedde hij tal van functies voor het ministerie van Buitenlandse Zaken en zat in de periode 1990-1994 in de Ambassadorsraad politieke zaken te Parijs. Van 2001 tot 2006 was hij werkzaam als Directeur-Generaal Politieke Zaken van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Sinds 2006 resideert mr. Siblesz in zijn ambtswoning in Parijs als Harer Majesteits Ambassadeur van het Koninkrijk der Nederlanden in Frankrijk, Monaco en Andorra.

ENA:

Franse top-opleiding ter discussie

Prof. dr. Nico Nelissen,
emeritus hoogleraar Bestuurskunde aan de
Radboud Universiteit Nijmegen

Bekende Fransen als Valéry Giscard d'Estaing, Lionel Jospin, Alain Jupé, Laurent Fabius en Jacques Chirac hebben met elkaar gemeen dat ze zogenaamde ‘énarques’ zijn, dat wil zeggen mensen die zijn afgestudeerd aan de ENA, de ‘*École Nationale d'Administration*’. Een *énarque* ben je voor het hele leven. Het is een kwaliteitsetiket waarvan je veel plezier kunt hebben: het geeft toegang tot hoge posities in het openbaar bestuur in Frankrijk. Maar deze eerbiedwaardige opleiding staat momenteel ter discussie. Is ze nog wel van deze tijd? Is ze door recente ontwikkelingen in een ‘existentiecrisis’ terecht gekomen?

Emeritus prof. dr. Nico Nelissen

willen maken en de zetel van het prestigieuze instituut naar deze stad verplaatst. Alles speelt zich nu in Straatsburg af. Daar worden de cursussen gegeven, daar worden de stages georganiseerd, daar vinden de colloquia plaats en ook de officiële plechtigheden.

Stereotype beelden

De beelden over de ENA zijn zeer divers. In het algemeen zijn ze nogal negatief, maar dat kan te maken hebben met de jaloezie ten opzichte van degenen die deze opleiding hebben voltooid. Enkele van die beelden zijn ‘*l'école d'arrogance*’, ‘*la mafia de la rue Saint-Pères*’ (de voormalige vestigingsplaats in Parijs) en ‘*des jeunes loups rompus à une certaine gymnastique intellectuelle*’.

Drie wegen

Men kan op drie manieren tot de ENA worden toegelaten. Het

Prestigieuze top-opleiding

De ‘*École Nationale d'Administration*’, kort aangeduid als ENA, werd in 1945 opgericht als een soort postacademische opleiding voor mensen die later een functie verwerven bij de ‘*grands corps de l'état*’. Tot deze ‘*grands corps*’ horen de ‘*Conseil d'État*’, de ‘*Cour des Comptes*’, de ‘*Inspection des Finances*’, het ‘*Corps préfectoral*’ en het ‘*Corps diplomatique et consulaire*’. Afgestudeerden van de ENA behoren tot de ‘*hauts fonctionnaires*’, de ambtelijke elite in Frankrijk.

Frans gebaar naar Europa

De ENA is sedert 1991 overgebracht van Parijs naar Straatsburg. Men moet de verplaatsing vooral zien als een poging van de Franse regering om het Europees Parlement voor Frankrijk en Straatsburg te behouden. Om te benadrukken dat Frankrijk het meer dan serieus met Europa meent, heeft men een gebaar

gaat in feite om drie stromen kandidaten. In de eerste plaats de afgestudeerden van de *'Instituts d'Études Politiques'* die deelnemen aan het *'concours externe'*. In de tweede plaats mensen die een functie in het openbaar bestuur hebben en die hogerop willen. Deze nemen deel aan het *'concours interne'*. En dan is er een derde categorie, de zogenaamde *'troisième voie'*, dat wil zeggen mensen die vanwege hun bijzondere opleiding en talent tot de ENA worden toegelaten. Het gaat per jaar om in totaal ongeveer 120 plaatsen, waarvan ongeveer 50 externen, 50 internen en 20 van de *'troisième voie'* worden toegelaten.

Concours d'entrée

Allemaal moeten ze deelnemen aan een *'concours d'entrée'*. Voor de verschillende groepen bestaan enkele bijzondere regelingen, maar in het algemeen komt het op het volgende neer. Het eerste deel van het *'concours d'entrée'*, de zogenaamde *'admissibilité'* omvat een reeks onderdelen, zoals een verhandeling over publiek recht of economie; het beantwoorden van een reeks vragen op basis van een dossier; het maken van een opstel over een actueel onderwerp; het schrijven van een verhandeling over een sociaal of politiek vraagstuk en een toets over een zelf te selecteren vakgebied. Al deze onderdelen worden schriftelijk getoetst. Als men voor dit deel is geslaagd, komt men in aanmerking voor het tweede deel van de toelating, namelijk de *'épreuve d'admission'*, die modeling wordt afgenomen. Het gaat om een tentamen over stof die niet eerder bij de *'admissibilité'* werd gekozen; het lezen en vertalen van een tekst in een moderne taal; een persoonlijk gesprek over motivatie en persoonlijkheid van de kandidaat en een toets op het gebied van de ICT.

Structuur opleiding

De opleiding duurt ruim twee jaar. De studenten krijgen de status van *'fonctionnaire'*, dat wil zeggen dat ze (onbezoldigd) ambtenaar worden. Hoe zit de opleiding in elkaar? Het onderwijs valt in twee gedeelten uiteen: stages en colleges. De studie begint direct in het eerste jaar met een stage. Men moet vanaf het begin met de praktijk in aanraking komen. De ENA is niet zonder reden een *'école d'application'*. Op basis van gesprekken wordt gepoogd een juiste *'fit'* te vinden tussen stageplaats en stagiair. De stagebegeleider vanuit de ENA onderhoudt contact met de stagiair. Hij bezoekt bij voorbeeld de stagiair en bespreekt met hem (of haar) en de begeleiding vanuit de stageverlener de problemen, vorderingen, *et cetera*. Het tweede jaar omvat sinds 2006 een gemeenschappelijke opleiding rondom drie thema's: 'Europa', *'Territoires'* en 'Publiek management'. De onderwijsformule is gebaseerd

op zogenaamde *'études'*. Het gaat om *case studies*, lezingen, seminars, dossierstudies en veldonderzoek. Bij deze onderdelen wordt gedeeltelijk individueel en gedeeltelijk in groepjes gewerkt. Daarnaast is er nog een training in methoden van onderzoek, opstellen van beleidsdocumenten, formuleren van wetsteksten, opstellen van begrotingen, interpreteren van beleidsdocumenten, internationale betrekkingen, alsmede specifieke bestuurskundige kennis inzake beleidsontwikkeling, organisatie, besluitvorming, implementatie, evaluatie en monitoring van beleid. Ook sociale en economische vraagstukken behoren tot het algemene deel. Via capita selecta, training in moderne talen, vaardigheidstrainingen en keuzevakken wordt nadruk gelegd op de persoonlijkheidsontwikkeling (*'formation personnalisée'*).

Classement de sortie

Voor alle onderdelen worden scores toegekend. Sommige studenten geven er de voorkeur aan om tussentijds niets te horen over hun resultaten. Zij willen de psychische druk ervan vermijden (*'psychose du thermomètre'*). Hoe men hier ook mee omgaat, vast staat dat aan het einde van de opleiding een totaalscore wordt behaald die bepalend is voor het zogeheten *'classement de sortie'*. Op de dag van de *'amphi-garnison'* worden de kandidaten één voor één, in volgorde van hun prestatie, naar voren geroepen. Zij hebben dan het recht om hun voorkeur voor een baan uit te spreken. Zij mogen kiezen uit een vooraf bekende lijst van beschikbare posten, waarvan de ene meer prestigieus is en beter betaald wordt dan de andere. Jammer voor degenen die onderaan de lijst prijken, zij moeten het doen met een baan die minder prestige geniet en in het algemeen ook minder wordt betaald. Maar zo werkt dit competitief systeem nu eenmaal. Een bijzonder element daarbij zijn de *'primes'*. Dit behoort tot een van de best bewaarde geheimen van Frankrijk. Voor sommige functies is een speciale premie (een soort 13e maand) beschikbaar. De kandidaten hebben daarvan een vermoeden en hun keuze wordt mede bepaald door de verwachting daarover.

La noblesse d'État

De mensen die de ENA verlaten, worden minstens *'administrateur civil'* (de hoogste categorie ambtenaren). Zij gaan verder door het leven als *'énarque'*; een titel om trots op te zijn. De jaargroep gaat de wereld in onder een bepaalde naam, bij voorbeeld Victor Hugo, Denis Diderot, Jean Monnet of Alexis de Tocqueville. De Franse socioloog Pierre Bourdieu heeft een aantal jaren geleden uitgebreid studie verricht naar de ENA. In een publicatie met de welluidende titel *'La noblesse d'État'* doet hij een boekje open over deze categorie mensen. Waar ze vandaan komen, hoe ze hun *'concours d'entrée'* hebben behaald, wat ze er allemaal geleerd hebben, hoe ze hun studie hebben afgerond en hoe ze als *'énarques'* door het leven gaan.

Dalende belangstelling en 'pantouflage'

De laatste jaren neemt de belangstelling voor de ENA echter af. Dat heeft meerdere oorzaken. In de eerste plaats is de belangstelling bij de jongeren voor functies bij de overheid geringer geworden. Veel studenten prefereren een goed

Het gebouw van de ENA in Straatsburg

betaalde baan bij een particulier bedrijf. Dit houdt in dat ze een specialisatie in hun vooropleiding kiezen die op het bedrijfsleven is afgestemd. Men kiest dan voor vakken als management, *human resource* management, marketing en informatica. In de tweede plaats doet zich het verschijnsel van de *'pantouflage'* voor, dat wil zeggen dat mensen de ENA volgen om op die manier *'énarque'* te worden, maar na afronding van hun studie kiezen ze een baan bij het bedrijfsleven. Zo wordt veel overheidsgeld gestoken in de opleiding van mensen die later worden opgeslorpt door het bedrijfsleven. Daar staat tegenover dat de groep 'buitenlanders' dat aan de ENA een opleiding volgt de laatste jaren gestegen is. De verplaatsing van de hoofdzetel naar Straatsburg heeft daar alles mee te maken. Het accent in de opleiding wordt ook meer op Europa gelegd, met als gevolg dat de opleiding misschien minder exclusief voor het Franse openbaar bestuur opleidt.

CERA

Sinds 2006 is een andere tendens waarneembaar. De ENA richt zich niet alleen meer op het onderwijs, ze heeft ook een speciaal centrum in het leven geroepen voor onderzoek op het gebied van het openbaar bestuur. Het gaat om de CERA, het *'Centre d'expertise et de recherche administrative'*. Al met al is er sprake van verschuiving in de koers van de ENA, zowel wat betreft het onderwijsprogramma, het onderzoek, als ook de doelgroep. Een solide topopleiding dreigt in een identiteitscrisis

terecht te komen.

De ENA ter discussie

Op gezette tijden gaan er dan ook stemmen op om de elite (sommigen zeggen *elitaire*) opleiding van de ENA op te heffen, te herstructureren of van naam te doen veranderen. François Bayrou bijvoorbeeld heeft onlangs de knuppel in het hoederhok gegooid door het voorstel te doen om de ENA te vervangen door een nieuwe *'École des services publics'*. Daarmee is hij niet de enige. *Énarques* als Laurent Fabius, Jacques Attali en Michel Rocard hebben zelfs een pleidooi gehouden om de ENA helemaal op te heffen. Zij zien de ENA als een instituut dat niet meer van deze tijd is, dat mensen opleidt voor functies die er niet meer zijn en dat doen op een manier die door de tijd achterhaald is. De uitkomst van dit 'existentiedebat' laat zich, zeker in Frankrijk, moeilijk voorspellen, maar dat er meer aan de hand is dan een tijdelijke eruptie van ongenoegen en twijfel staat buiten kijf.

Prof. dr. Nico Nelissen is emeritus hoogleraar Bestuurskunde aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Hij is gespecialiseerd in een breed palet van vraagstukken op het snijvlak van de Bestuurskunde, ruimtelijke omgeving, landschap, ecologie, cultureel erfgoed en architectuur. Daarnaast publiceert hij regelmatig over Frankrijk in een bestuurskundig perspectief.

La Science Administrative Française: Entre *Unité* et *Diversité*

Par Jacques Chevallier,
Professeur à l'Université Panthéon-Assas
(Paris 2)
Directeur du CERSA-CNRS

Le regard que les chercheurs ont porté en France sur le phénomène administratif a évolué au fil du temps : cette évolution est indissociable des transformations qu'a subies l'administration au cours des dernières décennies ; elle renvoie aussi aux bouleversements qui ont affecté le champ des sciences sociales.

D'une part, le point de vue sur l'administration a été fortement conditionné par la place occupée par celle-ci dans la société : en relation avec le développement de l'État monarchique et la montée la centralisation administrative, on a vu émerger en France au début du XVIIIe siècle une « science de la police » d'inspiration très pragmatique, tendant à une meilleure gestion des affaires publiques ; puis, l'accent mis sur l'encadrement de la puissance d'État a conduit, à partir de la fin du XIXe siècle, à la prédominance d'une approche juridique, concevant l'action administrative comme entièrement commandée par l'impératif juridique ; enfin, l'avènement de l'État providence favorisera, après la Seconde Guerre mondiale, l'adoption d'un point de vue plus large, visant à améliorer la connaissance théorique et pratique du fonctionnement administratif réel.

D'autre part, l'analyse du phénomène administratif a été marquée par l'état du savoir sur la société et par la

Jacques Chevallier

Voor deze thema-editie van Bestuurskundige Berichten over Frankrijk is niemand minder dan *professeur* Jacques Chevallier, één van de grootste Franse bestuurskundigen, bereid gevonden een bijdrage over de rol van de Bestuurskunde in Frankrijk te schrijven. Een grote eer voor Bestuurskundige Berichten. Chevallier (1943) is van oorsprong rechtsgeleerde en specialiseerde zich in publiekrechtelijke vraagstukken. De bestudering van het openbaar bestuur was in Frankrijk voornamelijk een juridische aangelegenheid. Maar, zoals hij ook in zijn artikel schrijft, is er sinds de jaren '60 een meer sociologische benadering gekomen. De Bestuurskunde kenmerkt zich echter als een verzameling 'studies' van het openbaar bestuur: vele disciplines komen erin samen. De beschrijving van de Bestuurskunde als 'science carrefour' is door Chevallier leuk gekozen. Niet alleen verwijst het naar de verschillende disciplines die in de arena van de Bestuurskunde de degenen kruisen, ook is het een goede metafoor voor de Bestuurskunde als 'supermarkt'. Het geeft de Fransen de uitdaging er één omvattende studie van te maken. Een ander probleem dat prof. Chevallier aanhaalt ligt in het verlengde hiervan en betreft de verschillende invalshoeken waarmee het openbaar bestuur kan worden benaderd: institutioneel of als een organisatie. Chevallier presenteert in dit kader een meer omvattend paradigma, dat van de *publieke handeling*. De overheid ziet hij als een producent: van beleid en uitkeringen tot het faciliteren van publieke vertegenwoordiging en het vormen van mensen in hun gedrag. Dit gebeurt echter onder bepaalde voorwaarden: in samenwerking met de omgeving, afhankelijk van instituties en middelen organisatorische systemen. Prof. Jacques Chevallier is oprichter én directeur van het 'Centre d'Études et de Recherches de Science Administrative' aan l'Université Panthéon-Assas (Paris 2) en heeft voor zijn academische werk vele hoge onderscheidingen van de Franse overheid mogen ontvangen.

différenciation progressive des sciences sociales : la suprématie du savoir juridique permettra d'asseoir la prétention des juristes à s'assurer au XIXe siècle le monopole des études administratives ; le développement, à partir de la fin du XIXe siècle des sciences sociales nouvelles, et notamment de la sociologie, créera une brèche dans ce monopole, qui ira s'élargissant ; enfin, l'essor après la Seconde Guerre mondiale de la science politique et de la théorie des organisations, entraînera un profond renouvellement des études administratives, en dotant la science administrative naissante des deux piliers indispensables à sa croissance.

Au fil de ces évolutions et confrontations, s'est constitué en France un *corps de savoirs* sur l'administration : la diversité apparemment très grande des approches, problématiques et objets retenus par les chercheurs, n'est pas en effet synonyme de cloisonnement ;

l'existence de passerelles, la mise en place de circuits de communication et d'échange, la construction de problématiques

Professeur Jacques Chevallier

transversales permettent une intégration au moins relative des travaux.

La diversité des approches

Toutes les sciences sociales ont été confrontées à un acteur administratif devenu, avec l'avènement de l'État providence, omniprésent dans la vie sociale et occupant une place centrale au cœur des processus sociaux : elles ont ainsi été amenées à produire des savoirs sur l'administration, qui constituent autant d'éclairages singuliers sur le phénomène administratif.

De la multidisciplinarité...

L'administration a été pendant longtemps en France l'apanage des juristes, qui prétendaient construire sur l'administration un savoir exclusif et totalisant : la science administrative sera dès lors fortement marquée après la Seconde Guerre mondiale par cette tradition juridique, comme le montrent les premiers manuels de la discipline. Néanmoins, cette hégémonie des juristes sera très vite remise en cause : on assiste notamment dans les années soixante à l'entrée en force des sociologues sur le terrain des études administratives, notamment locales ; une vision très différente de l'administration apparaît alors, grâce à la formulation de problématiques complètement nouvelles, en rupture avec l'analyse juridique classique. Juristes et sociologues ne sont cependant pas les seuls à s'intéresser à l'administration, qui devient alors un objet d'étude pour la plupart des sciences sociales. Se pose dès lors le problème de l'intégration de ces savoirs multiples.

...À l'interdisciplinarité

Pendant longtemps, les savoirs produits sur l'administration publique ont été perçus comme fractionnés, fragmentés, hétérogènes : ils relevaient de spécialistes, incapables de sortir des frontières étroites de leur discipline. À partir des années soixante, on a cherché à briser ces cloisonnements étanches et stériles entre disciplines, pour produire un savoir nouveau sur l'administration : l'ambition a été de passer des sciences

Cette interdisciplinarité ne signifie pas pour autant la fin de tout élément de diversité.

La diversité des problématiques

Le dépassement des clivages disciplinaires ne veut pas dire que tous les chercheurs appliquent les mêmes grilles d'analyse à l'étude du phénomène administratif : différents modèles existent, qui constituent autant de modes d'explication de la réalité administrative ; cependant, cette diversité, inévitable et positive au regard de la dynamique de recherche, n'exclut pas la référence à des paradigmes communs, indispensables pour fonder l'existence d'une véritable communauté scientifique.

Des modèles...

Les modèles d'interprétation du phénomène administratif sont construits en fonction de plusieurs paramètres.

Il y a tout d'abord plusieurs *angles d'attaque* possibles de la réalité administrative : le point de vue institutionnel amène à envisager l'administration comme un produit de l'histoire et de la société mais n'en disposant pas moins d'une identité spécifique ; le point de vue organisationnel conduit à mettre l'accent sur les processus complexes qui se déroulent au sein de l'entité administrative ; le point de vue de l'action vise enfin à éclairer les mécanismes par lesquels l'administration agit en direction de la société ainsi que l'impact social du fonctionnement administratif.

Ces angles d'attaque recouvrent des *options méthodologiques* différentes qui partent, soit des acteurs concrets, soit de l'administration appréhendée en tant que système. L'analyse « stratégique » de M. Crozier constitue l'illustration typique de la première démarche : elle est sous-tendue par l'hypothèse qu'une organisation se structure autour des « relations de pouvoir », résultant des « interactions » entre les individus et les groupes qui la composent. Cette analyse centrée sur les comportements et les stratégies déployées à l'intérieur de l'organisation peut être prolongée par la prise en compte de l'influence exercée sur l'organisation par des acteurs extérieurs. Quant à l'analyse « systémique » elle

“La renaissance de la science administrative en France après la Seconde Guerre mondiale est la résultante d'un intérêt nouveau manifesté par les sciences sociales pour l'étude du phénomène administratif”

de l'administration à la science administrative. Le recours au singulier signifie que la connaissance scientifique du phénomène administratif passe par la combinaison d'une série d'approches, qu'elle suppose l'intégration de divers points de vue ; il convient dès lors, non pas de juxtaposer, ni même de synthétiser les enseignements tirés de ces disciplines, mais de les confronter, de les croiser pour chercher à progresser dans l'analyse ; la science administrative se présente ainsi comme une « science carrefour », fondée sur l'« interdisciplinarité ». Son développement en France a eu ainsi pour ambition première de connecter des champs disciplinaires jusqu'alors distincts, d'utiliser les acquis de travaux menés dans des perspectives différentes, de forger des problématiques transversales pour progresser dans la connaissance du phénomène administratif.

conduira à s'intéresser à l'organisation elle-même, en analysant les processus par lesquels elle parvient à exister en tant qu'entité agissante.

Au-delà de ces options méthodologiques, se profilent des *schémas explicatifs*, fondés sur des systèmes d'interprétation différents de la réalité sociale. L'analyse culturaliste a exercé une forte influence sur la science administrative française. Elle a été au centre de l'analyse présentée dès 1963 par M. Crozier : à l'instar de toute organisation, l'administration publique serait le produit de certaines traditions culturelles et il faudrait tenir compte pour l'analyser des particularismes nationaux.

L'accent mis plus récemment sur les « cultures organisationnelles » a donné à cette analyse une nouvelle vigueur : il s'agit de dégager le capital de traditions et de

valeurs propres à l'administration publique, qui constitue un moyen privilégié de régulation de son fonctionnement interne. En revanche, les analyses d'inspiration marxiste qui s'efforçaient d'expliquer la logique d'organisation et d'évolution de l'administration publique par référence aux

Ce paradigme négligeait cependant le fait que l'action administrative ne s'exerce pas seulement, ni même principalement, à travers l'engagement de politiques : dans le voie tracée par le livre pionnier de Michaël Lipsky (*Streetlevel Bureaucracy*, 1980), une attention nouvelle sera portée en

“Traiter de l'administration à travers le prisme de l'action publique conduit à mettre l'accent sur la dimension productive”

rapports de production, dont l'impact a été sensible dans les années soixante-dix en matière de sociologie urbaine et pouvoir local, planification et politiques sociales ont connu un net reflux.

Au-delà de la diversité de ces modèles se profilent certains dénominateurs communs.

... Aux paradigmes

Tout champ scientifique se caractérise par un mélange complexe de diversité et d'unité : diversité, qui résulte de l'existence de systèmes différents et concurrents d'explication de la réalité ; unité, qui résulte de l'adhésion des chercheurs à des croyances, valeurs, techniques communes, permettant à la communauté scientifique de s'institutionnaliser.

Les études administratives ont été dominées en France à partir des années soixante. Sous l'empire de la montée en puissance de la sociologie des organisations, par le *paradigme de l'organisation* : l'administration est perçue comme un ensemble complexe, formé d'entités diverses, qui défendent leurs intérêts propres et construisent avec leurs relais sociaux, des « systèmes d'action » fortement intégrés ; ce paradigme a conduit à porter un regard nouveau sur l'administration, en mettant en évidence les points communs qui l'unissent aux autres entités sociales, et à doter la science administrative d'instruments d'investigation, de type sociologique, qui lui faisaient jusqu'alors défaut.

Si le paradigme organisationnel entraînera au cours des années 1960 et 1970 un remarquable essor des études de science administrative, il montrera ses limites au cours de la décennie suivante : sa capacité cognitive semble être en voie d'épuisement ; les travaux qui s'en réclament se bornent à faire application de problématiques bien rodées, sans apporter d'éléments réellement novateurs.

A partir des années 1980, l'attention se déplace, sous l'empire cette fois du développement d'analyse des politiques publiques de l'organisation à l'action : il s'agit moins d'étudier ce que sont les administrations (d'un point de vue interne) que ce qu'elles font (d'un point de vue externe) ; un nouveau paradigme tend ainsi à prendre le relais du paradigme organisationnel, celui des *politiques publiques*. Ce nouveau paradigme a permis à la science administrative de trouver un nouveau souffle, en faisant ressortir une série de dimensions essentielles du phénomène administratif : la contribution apportée par les administrations à l'élaboration et à la mise en œuvre des choix collectifs ; la relativité de la ligne de démarcation tracée entre administration et politique ; le fait que l'organisation administrative n'existe que par référence à certaines finalités, pour atteindre certains objectifs, pour produire certains résultats.

France à la fin des années 1990 à l'activité bureaucratique, entraînant un utile recentrage.

Un nouveau paradigme, celui de l'action publique tend à se développer depuis lors. Ce paradigme conduit à envisager le phénomène administrative sous un jour différent. D'une part il donne un autre regard sur l'administration. Traiter de l'administration à travers le prisme de l'action publique conduit à mettre l'accent sur la dimension productive : l'administration sera considérée avant tout comme un dispositif d'action sur la société, passant par la fabrication des politiques, l'imposition de normes, la fourniture de prestations mais aussi la diffusion de représentations et modèles de comportement. D'autre part, il entraîne une autre grille d'analyse du phénomène administratif, en mettant l'accent sur les conditions dans lesquelles ces « bien publics » sont produits : il conviendra donc de prendre en compte la dépendance institutionnelle, le poids des dispositifs organisationnels, les rapports d'interaction avec le milieu social, mais aussi d'évaluer les résultats des actions engagées. Ce faisant, le paradigme de l'action publique intègre, tout en les dépassant les paradigmes précédents de l'organisations et des politiques publiques ; il permet aussi de rendre compte de la dynamique d'évolution de l'administration dans les sociétés contemporaines.

*

La renaissance de la science administrative en France après la Seconde Guerre mondiale est donc la résultante d'un intérêt nouveau manifesté par les sciences sociales pour l'étude du phénomène administratif ; il est apparu que tous les savoirs produits sur l'administration pouvaient être intégrés par l'adoption d'une démarche résolument interdisciplinaire. Un champ scientifique s'est progressivement constitué, irrigué par des apports divers mais structuré autour de références communes : ainsi retrouve-t-on dans la science administrative française les exigences de diversité et d'unité indispensable à toute dynamique scientifique.

Jacques Chevallier est professeur à l'Université Panthéon-Assas (Paris 2). Après avoir fondé et animé à Amiens le « Centre universitaire de recherches administratives et politiques de Picardie » (CURAPP-CNRS), il dirige à Paris 2, depuis 1999, le « Centre d'études et de recherches de science administrative » (CERSA-CNRS). Ses travaux portent sur la science administrative et les institutions politiques, la théorie de l'État et du droit, le droit public. Il a publié au cours des dernières années Science administrative (4e éd., 2007), Le service public (6e éd., 2005), L'État post-moderne (2e éd., 2004), L'État de droit (4e éd., 2003).

De bestuurlijke kaart van Frankrijk¹

Door Ruben Libgott

Om Frankrijk als bestuurskundige beter te kunnen duiden is het verstandig ook kennis te maken met de inrichting van het Franse openbaar bestuur. Hoe is het ingedeeld en hoe werkt het? In dit artikel een kijkje in het Franse bestuurlijke systeem.²

Eén van de eerste auteurs over Frankrijk is de beroemde veldheer Gaius Julius Caesar met zijn boek de *Bello Gallico* over zijn veroveringen in Gallië (een gebied net iets groter dan het huidige Frankrijk). Zijn boek begint direct met een beknopte schets van de indeling van dit gebied: “Gallië als geheel bestaat uit drie delen, waarvan de Belgen er één bewonen, de Aquitaniërs een ander, en een derde degenen die in hun eigen taal ‘Kelten’ worden genoemd en in de onze ‘Galliërs’”. Al deze volkeren verschillen onderling in taal gebruiken en wetten.”³ Helaas is het niet meer zo simpel om Frankrijk te duiden, er is sindsdien veel veranderd. In de vierde eeuw na Chr. kwamen, vanuit Duitsland de Franken (aan wie het land haar naam uiteindelijk te danken heeft) en werd het onderdeel van het Frankische Rijk. In 843 werd dit gebied met het Verdrag van Verdun opgedeeld in drie delen. Eén van deze delen, West-Francië, vormde de basis van het huidige geografische, zeshoekige land dat wij nu Frankrijk noemen.⁴ Frankrijk werd geplunderd door Noormannen, vocht de honderdjarige oorlog (1337-1453) uit tegen de Britten⁵ en werd geregeerd door allerlei monarchen zoals François I in de Renaissance en zonnekoning Louis XIV. Eind 18e eeuw vond de beroemde Franse Revolutie plaats, met als belangrijke datum 14 juli 1789, toen de *Bastille* in Parijs werd bestormd en Frankrijk tot Republiek werd uitgeroepen en er een einde kwam aan de monarchie. Wat volgde was de periode onder Napoléon Bonaparte, oorlogen om koloniale gebieden (welke Frankrijk met name in de 19e eeuw veroverde), de Frans-Pruisische oorlog in 1870-1871 met het verlies van het gebied Elzas-Lotharingen en natuurlijk de Eerste- en Tweede Wereldoorlog in de eerste helft van de 20e eeuw. Onder de Franse president Charles de Gaulle werd uiteindelijk in 1958 de Vijfde Republiek uitgeroepen en kreeg de Franse constitutie haar huidige vorm.

Niveaus

Het Franse bestuurlijke systeem is opgedeeld in verschillende territoriale niveaus:

- Het nationale niveau, de Franse Staat
- Regio's (*régions*)
- Departementen (*départements*)
- Gemeenten (*communes*)

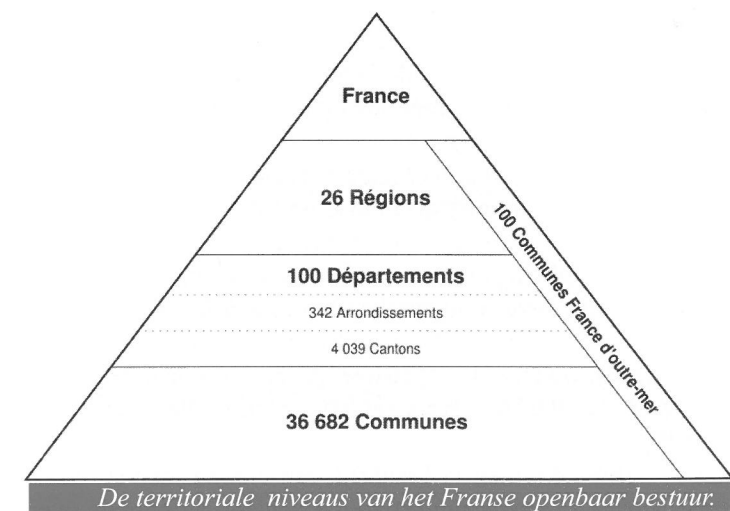
Hoewel deze indeling doet vermoeden dat er sprake is van een sterke hiërarchie, is dit niet helemaal het geval. Regio's,

departementen en gemeenten zijn niet ondergeschikt aan elkaar en hebben dezelfde rechten. Elk hebben ze echter op andere gebieden bevoegdheden.

De Franse Staat

De ideeën over de machtscheiding, de *trias politica*, zoals beschreven door de Franse filosoof Montesquieu, zijn ook terug te vinden in het Franse bestuur.

De uitvoerende macht in Frankrijk ligt op nationaal niveau bij de president en de regering. De president is in Frankrijk het staatshoofd én de regeringsleider en wordt sinds 1962 rechtstreeks door het volk gekozen. Als ‘gezicht van Frankrijk’ speelt de president een belangrijke rol ten aanzien van de Franse buitenland-politiek en speelt een prominente rol waar het gaat om het aangaan van verdragen. De belangrijkste macht is het mogen aanstellen van de ministers en het kiezen van een premier. De premier heeft als taak met zijn kabinet, de wensen van het Franse parlement, *l'Assemblée Nationale* (te vergelijken met de Nederlandse Tweede Kamer), uit te voeren. Conform de Franse constitutie is het echter alleen de regering die de agenda mag bepalen en is hierdoor ook in de praktijk voornamelijk degene die voorstellen indient. Het parlement keurt deze vervolgens al of niet goed. Een probleem voor de president is, dat het Franse parlement de bevoegdheid heeft om de premier en ministers te ontslaan. Derhalve moet de president een kabinet samenstellen dat kan rekenen op de steun van het parlement. Zo kan het voorkomen, dat een kabinet een andere politieke kleur heeft dan de president. Dan ontstaat er een situatie van ‘*cohabitation*’ (samenwoning). In deze situatie is het

Liberté • Egalité • Fraternité

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

Marianne, symbool van de Franse regering.

moeilijker voor de president om het te voeren beleid te bepalen. Hij kan er in een extreem geval voor kiezen, om het Franse parlement te ontbinden en nieuwe verkiezingen te organiseren, in de hoop weer een regering van zijn 'kleur' te kunnen vormen. Om het probleem van *cohabitation* te voorkomen, worden er sinds 2002 elke vijf jaar presidentsverkiezingen gehouden (het was altijd om de zeven jaar). Het parlement wordt ook elke vijf jaar gekozen en deze verkiezingen vinden vlak na de presidentsverkiezingen plaats.

L'Assemblée Nationale (de Nationale Vergadering) bestaat uit 577 leden en zetelt in het Parijse *Palais Bourbon*. De leden, députés (afgevaardigden) worden rechtstreeks door het volk gekozen middels een districtenstelsel. De winnaar die in een district na twee verkiezingsrondes de absolute meerderheid behaalt, mag zitting nemen in het parlement. Naast de *Assemblée Nationale* kent Frankrijk ook een Senaat (*Sénat*), die zich bevindt in het *Palais du Luxembourg* te Parijs en te vergelijken is met de Nederlandse Eerste Kamer. De leden worden 'getrapt' gekozen door lokale politici en de leden van de Nationale Vergadering. De Senaat heeft een sterk controlerende functie en moet wetsvoorstellen goedkeuren. Echter, de regering kan besluiten dat een wetsvoorstel alleen door de *Assemblée Nationale* hoeft te worden goedgekeurd. Wanneer het aankomt op grondwetswijzigingen, komen de *Assemblée Nationale* en de *Sénat* samen in de *salle des séances* van het kasteel van Versailles en vormen samen het *Congrès du Parlement français*. De Nationale Vergadering en de Senaat vormen samen de wetgevende Franse macht. Net als in Nederland mogen ministers niet lid zijn van het parlement.

Qua rechtsprekende macht kent Frankrijk de *Conseil d'État* (te vergelijken met de Nederlandse Raad van State). Deze adviseert de Franse regering op het gebied van wetgeving en kan uitspraken doen op het gebied van bestuursrecht. De *Conseil Constitutionnel* kan oordelen of wetgeving in overeenstemming is met de Franse grondwet, dat kan echter alleen vóórdat wetgeving is goedgekeurd door het parlement. Wanneer wetgeving niet in overeenstemming is met de grondwet, kan deze in uitspraken teniet worden gedaan door de *Cour de Cassation* (te vergelijken met de Nederlandse Hoge Raad), wanneer het 'gewone' juridische zaken betreft en door de *Conseil d'État*, wanneer het bestuursrechtelijke zaken betreft.

Ook kent men in Frankrijk een ombudsman (*Conseil supérieur de la magistrature*) voor klachten van burgers over

de overheid. Franse inwoners kunnen echter niet rechtstreeks hun klacht indienen, maar moeten dat via het Franse parlement doen. Daarnaast kent Frankrijk tevens civielrechtelijke en strafrechtelijke rechtbanken.

Communes, départements et régions

Frankrijk is van oudsher een gecentraliseerde eenheidsstaat, dat wil zeggen dat al het beleid 'centraal' van bovenaf wordt opgelegd en moet worden uitgevoerd op lagere, regionale niveaus. Zij zijn hiervoor ook weer verantwoording schuldig aan de centrale staat. Echter, sinds 1982 is er wetgeving gekomen, die meer macht toebedeelt aan lokale overheden en waardoor een proces van decentralisatie is ingezet.

In de grondwet worden de *communes* (gemeenten), *départements* (departementen) en *régions* (regio's) als territoriale collectiviteiten (*collectivités territoriales de la République*) genoemd, waarmee Frankrijk administratief geografisch wordt ingedeeld en bevoegdheden worden toegekend aan lagere overheden. Arrondissementen en kantons kent men in Frankrijk ook, maar deze hebben geen eigen bestuurlijke bevoegdheden.

Frankrijk is sinds 1955 verdeeld in 26 *régions*, waarvan 22 op het vasteland. De regio's kennen een eigen gekozen raad (*conseil régional*). Deze is niet bevoegd tot het maken van regelgeving, maar heeft bevoegdheden op economisch en sociaal gebied, vooral waar het gaat om infrastructurele planning en onderwijs. Elke regio kent ook een prefect (*préfet de région*), een afgevaardigde van de staat, die in dienst is van het Franse ministerie van Binnenlandse Zaken en wordt benoemd per presidentieel besluit. De prefect stuurt het nationale beleid aan op het lokale niveau en ziet erop toe dat wetgeving wordt uitgevoerd en ook de budgetten van de regio's conform regelgeving worden besteed.

Sinds de Napoleontische tijd is Frankrijk ook onderverdeeld in 100 *départements*, waarvan 96 op het vasteland. De verdeling was destijds ingesteld om hiermee de macht van de adel te doorbreken middels nieuwe machtseenheden. Alle departementen zijn genummerd, zoals ook te zien de Franse kentekenplaten. Departementen hebben een belangrijke taak bij het uitvoeren van nationaal beleid en zijn in dit opzicht ook belangrijker dan de regio's. Sinds 1982 hebben ze ook eigen bevoegdheden, vooral op het gebied van gezondheidszorg, wegen, sociale zekerheid en landbouw. Elk departement kent

Presentatie van het kabinet-Fillon met president Sarkozy op de trappen van het Elysée-paleis.

een door de bevolking gekozen raad (*conseil général*) en de uitvoerende macht ligt bij de voorzitter van de raad. Voor 1982 was dit een taak van de prefect (*préfet de département*). Deze functionaris is echter nog niet verdwenen en vertegenwoordigt nog steeds de Franse regering in de departementen. Een prefect moet absoluut neutraal zijn en slechts de staat dienen. Hij is verantwoordelijk voor zaken op het gebied van openbare orde, veiligheid (hij stuurt de politie en brandweer aan) en milieu binnen het departement waar hij zetelt. Ook ziet de prefect toe dat lokale regelgeving niet in strijd is met nationale wetgeving, organiseert verkiezingen en regelt administratieve zaken (ondermeer de uitgifte van paspoorten en rijbewijzen). Daarnaast ziet de prefect toe op budgetten.

Alle departementen zijn op hun beurt onderverdeeld in arrondissementen en kantons. De laatste spelen een belangrijke rol bij de verkiezingen van de *conseil général* van de departementen.

Frankrijk kent meer dan 36.000 *communes*, waarvan 80% minder dan 1000 inwoners telt. Derhalve moedigt de regering hen aan om zich samen te voegen tot *communautés urbaines* of samen als een netwerk *syndicats intercommunaux* te vormen. Gemeenten kennen een gemeenteraad (*conseil municipal*) welke elke zes jaar wordt gekozen.. De leden hiervan kiezen een burgemeester (*Maire*) voor eenzelfde zittingsperiode. De gemeenteraad heeft bevoegdheden om besluiten te nemen over lokale aangelegenheden en het budget van de gemeente te verdelen.

Lokale overheden zijn wel verplicht om hiërarchisch hun beleid te verantwoorden aan de nationale staat. De verantwoordelijke voor de gezondheidszorg binnen een regio, dient verantwoording af te leggen aan zowel de prefect van zijn departement, als aan het Franse ministerie van Volksgezondheid.

Het ambtelijk apparaat

Sinds de decentralisatiewetgeving in 1982, kent het Franse ambtelijke apparaat een drietal sectoren: een nationaal ambtelijk apparaat (ondermeer voor de ministeries, agentschappen en onderwijs-instellingen), een territoriale publieke dienst (voor de regio's, departementen en gemeenten) en een medische dienst (al het personeel van ziekenhuizen).

Het Franse ambtelijke systeem is mede door wetgeving sterk hiërarchisch ingedeeld. Ambtenaren op hetzelfde niveau ontvangen dezelfde financiële vergoeding, ongeacht hun individuele prestaties. Alleen middels examens kan men promotie krijgen.

Ook de rekrutering van ambtelijk personeel geschiedt via speciale concoursen en examens. Voor alle ingezetenen van de EU is het mogelijk om werkzaam te zijn binnen de Franse overheid. Veel personeel, met name in de hogere functies is afkomstig van de *École Nationale d'Administration*⁶ en de *École Polytechnique*. Hogere functionarissen behoren tot het *grands corps* en bezetten veelal managementfuncties binnen de Franse overheid (of zijn bijvoorbeeld werkzaam als prefect). Zij worden benoemd door de regering, waardoor met name de topambtenaren enigszins zijn gepolitiseerd. Om verkokering tegen te gaan, mogen hoge functionarissen slechts drie tot zes jaar eenzelfde functie bekleden. Daarna zijn ze weer op een andere plek binnen de overheid werkzaam of worden politiek

actief (dit verklaart ook het hoge aantal premiers dat eerst werkzaam was als ambtenaar).

Een volledige uiteenzetting van alle onderdelen en de werking van de grote en complexe Franse overheid is helaas wegens de beperkte ruimte en omvang van de materie niet mogelijk. Desondanks hoop ik met dit artikel U te hebben geholpen de weg te wijzen op de kaart van het Franse overheidsbestel.

Noten:

¹ Vrij naar: Neelen, G.H.J.M., M.R. Rutgers en M.E. Tuurenhout (red.) (2003), *De bestuurlijke kaart van Nederland; Het openbaar bestuur en zijn omgeving in nationaal en internationaal perspectief*, Bussum: Uitgeverij Coutinho.

² Wanneer wordt gesproken over Frankrijk, beperk ik mij in dit artikel tot wat men noemt 'Metropolitaans Frankrijk'. Dat wil zeggen het Franse Europese vaste land, inclusief Corsica. De overzeese gebieden behoren hier niet toe.

³ Uit: Caesar, G.J. (1997), *Oorlog in Gallië (vertaling door Vincent Hunink)*, Amsterdam: Atheneum Polak & Van Gennep.

⁴ Vanwege haar vorm wordt Frankrijk ook wel aangeduid als 'l'hexagon', oftewel 'de zeshoek'.

⁵ Tijdens de oorlog boekte Jeanne d'Arc, hoewel uiteindelijk verslagen, belangrijke overwinningen op de Engelsen. Hiermee ontwikkelde zij voor het eerst een Franse nationaal bewustzijn onder de bevolking.

⁶ Zie hiervoor het artikel van prof. dr. Nico Nelissen, eerder in deze editie.

Bronnen:

-Direction Générale des Collectivités Locales (2007), *L'organisation politique et administrative de la France*, op: http://www.dgcl.interieur.gouv.fr/Orga_territoriale/accueil_orga_territ.html (bezocht op 16 juli 2007).
-Instituut voor Publiek en Politiek (2007), *Frankrijk - Staat en kiesstelsel*, op: http://www.publiek-politiek.nl/thema_s/europa/eu_kiesstelsels/frankrijk (bezocht op: 16 juli 2007).
-Ministère de l'Intérieur (2005), *Les Préfectures, l'organisation*, op: http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_1_interieur/les_prefectures/organisation (bezocht op: 16 juli 2007).
-Pollit, C. & G. Bouckaert (2004), *Public Management Reform; A Comparative Analysis (second edition)*, Oxford: Oxford University Press.
-United Nations Division for Public Administration and Development Management (2006), *Republic of France Public Administration Country Profile*, United Nations.

Bienvenue in Sarkozyland!

Door Amir Nazar

Het lijkt alweer lang geleden. Mei 2007 stond in het teken van de presidentsverkiezingen in Frankrijk. Na 12 jaar Chirac was Frankrijk toe aan verandering. Dát was dan ook het centrale thema van de presidentsverkiezingen; de hervorming van Frankrijk. Met spanning keek Europa naar deze Franse strijd; brengt Royal het socialisme weer terug in het hart van de Franse politiek of slaagt Sarkozy er in om het centrum rechtse UMP aan de macht te houden? Een lange tijd leek Frankrijk mateloos verdeeld tussen de kampen, maar in de tweede ronde won Sarkozy overtuigend met 6% voorsprong op Royal.¹

Terwijl de Socialistische Partij hun nederlaag probeerde te verwerken, kwam Sarkozy met zijn eerste plannen naar buiten. Sarkozy werd, zelfs nog voordat hij was ingezworen als President, al gezien als een van de meest ambitieuze Franse presidenten ooit. Gedurende de eerste maanden in het Elysée heeft de nieuwe president laten zien dat leiderschapstijl uitermate belangrijk is voor een succesvolle verwezenlijking van al die hervormingsplannen. Sarkozy's leiderschapskennmerken en zijn beleidsplannen op een rijtje.

Wat hij wil:

- Met 8,1% werklozen heeft Frankrijk te kampen met de grootste werkloosheid van heel Europa. Het is dan ook niet verbazingwekkend dat Sarkozy dat als nummer één op zijn verbeterlijstje heeft staan. In 2012 moet de werkloosheid teruggedrongen zijn tot 5%.²
- Sarkozy wil meer geld uitgeven om de Franse economie op te peppen en de grote werkloosheid te bestrijden. Dat wil hij doen door belastingverlagingen wat dit jaar zeker tot 11 miljard euro moet gaan kosten. Daardoor zal Frankrijk het financieringstekort mogelijk pas in 2012 - twee jaar later dan in de EU afgesproken - op nul hebben.³
- De staatsschuld moet teruggedrongen worden tot onder de befaamde 60% van het Bruto Binnenlands Product (BBP).
- Europa moet zo snel mogelijk uit het verdragscrisis komen. Daarom bepleit Sarkozy actief om een versimpeld EU-verdrag aan te nemen waarin alleen bestuurlijke kwesties centraal staan, anders dan constitutionele wijzigingen.

Wat hij doet:

- *"I shall be a president who governs."* Deze uitspraak klinkt ons niet meer onbekend in de oren als we aan Sarkozy denken. Vanaf de eerste dag *'in office'* laat hij zien wie er de koers bepaalt in Frankrijk.
- Hij wil af van vele stokoude tradities van de Vijfde Republiek. Hij doet dus alles wat ongebruikelijk is. Zo was het zeer ongebruikelijk dat Sarkozy op 9 juli j.l. persoonlijk naar een EU-vergadering van ministers van Financiën kwam om zijn plannen voor de Franse economie te verdedigen.
- Le Figaro noemde hem al de "Hyper-President".
- De president heeft zich nadrukkelijk bemoeid met de benoemingen van alle ministers voor het nieuwe kabinet. Normaal gesproken is dit de taak van de premier.
- De ministersploeg bestaat uit 7 vrouwelijke ministers, waarvan 3 afkomstig vanuit een etnische minderheid.
- Met de keuze voor Mr. Fillon als premier zorgt Sarkozy ervoor dat niemand hem in de weg loopt. Fillon is *'a calm diplomatic minister who can balance the new president's penchant for impulsive behaviour and activism'*.⁴ De vijfvoudige ex-minister staat bekend als een 'kundige hervormer',⁵ waarmee nogmaals onderstreept wordt dat Sarkozy serieus is met zijn plannen tot hervorming.
- Aan het eind van de 9e etappe van de Tour de France, moedigde Nicolas Sarkozy de wielrenners aan. Zijn jeugdigheid straalt er vanaf.
- Tijdens het defilé van 14 juli maakte hij een stop om de toeschouwers te begroeten. Nog nooit eerder maakte een president een dergelijk gebaar. Het is duidelijk dat Sarkozy een leider wil zijn voor het gewone volk.

Noten:

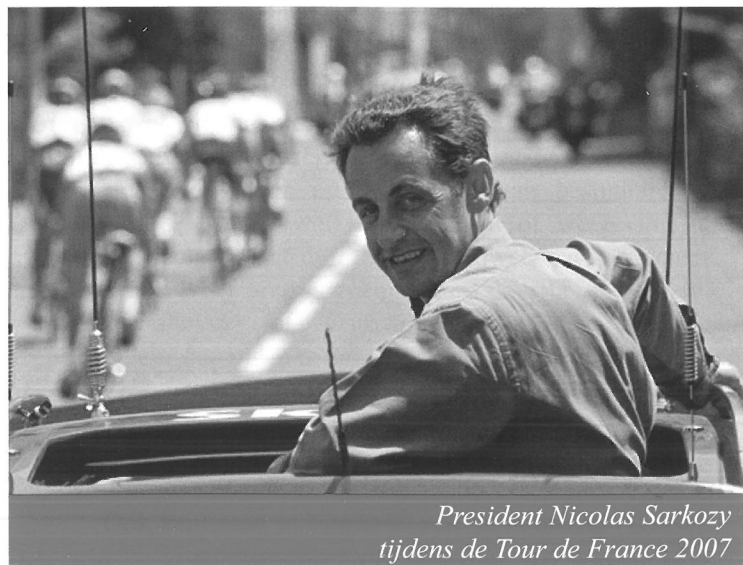
¹ http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/country_profiles/998481.stm#facts, 20 juni 2007

² Het Financieel Dagblad, 4 juli 2007

³ http://www.elsevier.nl/nieuws/europese_unie/artikel/asp/artnr/160276/index.html, 10 juli 2007

⁴ <http://www.spiegel.de/international/europe/0,1518,483604,00.html>, 18 mei 2007

⁵ http://www.nrc.nl/buitenland/article712106.ece/Eerste_luitenant, 18 mei 2007

President Nicolas Sarkozy tijdens de Tour de France 2007

Als Gort in Frankrijk

Ilja Gort is Nederlandse wijnboer in Frankrijk. Hij runt zijn Château de la Garde samen met zijn Franse bedrijfsleider Paul, z'n Australische winemaker David, Chef de vignes Alain, maitre de chai Philippe, tractoriste Rodolphe en plukkershulpje Jean. Zoals u begrijpt, laat deze wonderlijke menagerie van ego's zich slechts bestieren middels soepel doch inventief leiderschap. Hieronder een staaltje multidisciplinaire wijnboerenbestuurskunde

Door Ilja Gort

Eén van de dingen die mij in Frankrijk nog altijd in hoge mate intrigeren is het daadwerkelijke bestaan van iets dat in Nederland zo goed als uitgestorven is: hiërarchie. Op een lome herfstnamiddag proberen Paul en ik de precieze ligging van een waterleiding te traceren, als onze 'tractoriste' Rodolphe de fout maakt toevallig de hoek om te komen. "Rodolphe, kun jij hier even een gat graven!" sommeert Paul. En dan ontstaat de situatie dat Rodolphe, tot zijn knieën in de kuil, zich in het

zweet staat te graven terwijl Paul en ik daar ontspannen naar staan te kijken. Onze luchtige conversatie af en toe onderbrekend om Rodolphe aanwijzingen te geven: "Iets meer naar links" of "Doe maar iets dieper" en "Een beetje recht afsteken graag!" Dan rondt opeens Jean, het stuntelige hulpje van een van de plukkers, de hoek. Met een verrassend soepele beweging springt Rodolphe uit de kuil en overhandigt resoluut de schep aan Jean. "Graaf jij even die kuil, Jean" beveelt hij met gezaghebbende achteloosheid, om zich vervolgens

direct bij ons te voegen. Terwijl Jean zich met zichtbare tegenzin aan de arbeid zet mengt Rodolphe zich gretig in de conversatie en neemt meteen de gelegenheid te baat het gesprek op zijn favoriete onderwerp te brengen: de aanschaf van een nieuwe tractor met stoelvering en airconditioning. Af en toe onderbreekt hij zijn betoog en roept over zijn schouder instructies naar Jean: "Dieper" en "Recht afsteken!" Jean graaft gemelijk door. Af en toe loert hij hoopvol naar de hoek, maar iedereen is al naar huis.

GRAND VIN DE BORDEAUX

LA TULIPE

“Oh, monsieur Gort,” komt Rodolphe daags later bij me. “Ik weet niet of u het weet, maar het werk hier is werkelijk veel te veel voor één man.” Om de

weer aan de arbeid.

De lange rechte rijen wijnstruiken op een glooiend terrein maken het

“In Frankrijk iemand ontslaan is verre van eenvoudig. Men moet zich door een nimmer eindigende stapel uitklapformulieren bulldozeren, waarvan men er na voltooiing altijd minimaal één verkeerd ingevuld blijkt te hebben, zodat er weer van voren af aan kan worden begonnen.”

graad van onmenselijke uitputting waaraan hij ten prooi is extra reliëf te geven, slaat hij met een vermoede zucht zijn ogen ten hemel en grijpt met een pijnlijk verwrongen gezicht naar zijn rug. “Ik kom gewoon niet toe aan de dingen die ik zou willen doen voor u, om de kwaliteit van onze wijn te verbeteren.” voegt hij er slim aan toe. Dan haalt hij een een verfrommeld formulier uit een van de zakken van zijn parachutebroek. “Bij de wijnuniversiteit van Bordeaux kunnen we een stagière aanvragen, die zou ik kunnen leren mijn werk te doen. Dan heb ik wat meer tijd om me bezig te houden met de langetermijnstructuur.” Ik beloof er over na te denken en hoopvol tijgt Rodolphe

onmogelijk te zien wat zich er tussen bevindt. Zodra iemand tien stappen de wijngaard in doet is hij totaal uit het zicht. Tenzij je precies recht voor die ene rij uit duizenden staat, anders vind je hem nooit. Vooral Rodolphe waren we erg vaak kwijt. Soms zagen we de rechtopstaande uitlaat van z’n tractor rokend boven de golvende groene bladerzee uitsteken. Maar was ik dan eindelijk hijgend ter plekke, dan was hij alweer spoorloos. Over het algemeen hadden we geen idee wat onze werknemer in zijn schild voerde. Lunchen evenwel, deed hij altijd

Ilja Gort’s gouden tip: *Wanneer is een wijn goed?*

Als ie duur is? Nee, niet automatisch. Er zijn hele lekkere wijnen die bijna niks kosten, en peperdure wijnen die zo door het putje kunnen. De prijs zegt weinig. Het gaat om de smaak. Als we een slok nemen en de smaak is meteen weg, dan is het geen goede wijn. Niet opdrinken, andere wijn opentrekken.

Blijft de smaak na het doorslikken nog enige seconden nazinderen, dan hebben we een wijn te pakken die helemaal oké is. In de mond laat hij een spoor van vreugde na. Heel even is hij onsterfelijk: hij is er nog, terwijl hij eigenlijk al weg is. Afdronk, noemen ze dat. Of mooier in het Frans: ‘Finale’.

Nooit, ik herhaal NOOIT, vieze wijn drinken. Zelfs niet uit beleefdheid. Dan maar geen wijn, of in het ergste geval bier.

In een restaurant meteen een andere fles bestellen. Slechte wijn keuren we af of gooien we weg. Laten we dat bij deze afspreken.

uitgebreid en langdurig. Vaak ook in een restaurant. “Het lijkt wel of Rodolphe steeds dikker wordt,” zei ik eens peinzend tegen mijn vrouw Turf,

“terwijl hij toch de hele dag lichamelijk in touw is...”

Toen ik eens na uren zoeken waar onze werknemer zich nu toch weer zou kunnen ophouden, de deur van een oude schuur openduwde, trof ik daar tot mijn stomme verbazing een compleet tweepersoons bed aan. Met kussens en dekens en al. Een stapel beduimelde tijdschriften op een omgekeerde kist wees op frequent en intensief gebruik van deze schuilplaats.

Dus hier bracht onze tractorist zijn dagen door!

Na overleg met Paul besloten we het dienstverband met Rodolphe niet voort te zetten.

Maar in Frankrijk iemand ontslaan is

verre van eenvoudig. Men moet zich daartoe door een nimmer eindigende stapel uitklapformulieren bulldozeren, waarvan men er na voltooiing altijd minimaal één verkeerd ingevuld blijkt te hebben, zodat er weer van voren af aan kan worden begonnen.

Dit was duidelijk te hoog gegrepen voor mij.

Het was zelfs de administratieve ‘die hard’ Paul teveel.

Er was geen ontkomen aan, ik moest het ergste doen wat er bestond. Ik moest naar de boekhouder.

Boekhouder

Monsieur Trichard is een lange magere man met evenveel gevoel voor humor als een dode vis.

De man is zo saai dat als hij klaarkomt, er in plaats van zaad, een stofwolkje uit zijn geslacht spuit.

Hij oogt als een kruising tussen Mitterand en Giscard d’Estaing en gedraagt zich daar ook met graagte naar. Hij bezigt een ijdele manier van spreken die veel vergt van de luisteraar.

Het is elf uur in de ochtend als ik, in de Rue des Arcades achter het rangeerterrein van Libourne, het statige gebouw nader waar monsieur Trichard resideert. Al mijn goede voornemens ten spijt, slaag ik er slechts ternauwernood in de sterke aandrang om rechtsomkeert te maken en hard weg te rennen te bedwingen.

Met een gelaten zucht druk ik op de bel. Monsieur Trichard ontvangt me met

een minzaam gelispelde begroeting, geeft me een slap handje en gaat me met koninklijk geheven hoofd voor naar zijn kantoor. Ik volg zijn rijzige gestalte alsof ik naar het schavot moet.

Het vertrek dat we betreden is van onder tot boven gestoffeerd met dik kleigrijs ribbeltapijt. De ramen zijn hermetisch gesloten en de gevoelstemperatuur is ongeveer vijftig graden celcius.

Ik weet een spontane aanval van claustrofobie en vluchtdrift te onderdrukken en neem plaats op het sleetse stoeltje dat hij met met een kort gebaar toewijst. “*Assiez-vous*, monsieur Gort.” Met statige passen schrijdt de ‘comptable’ door het bloedhete vertrekje naar zijn schrijfbureau, trekt de pijpen van zijn broek iets op en neemt omzichtig plaats in de comfortabele lederen bureaufauteuil. Hij buigt zich naar voren, zet zijn ellebogen op het groene vloeiblad en plaatst met een precisieus gebaar zijn vingertoppen tegen elkaar.

Dan trekt hij één wenkbrauw omhoog, kijkt mij aan of ik iets ben dat naast de vuilnisbak is gevallen en gorgelt met een geaffecteerde keelstem: “Monsieur Gort, een wijnbedrijf leiden, dat moet u begrijpen, dat is geen sinecure.” Deze woorden laat hij even veelbetekend in de lucht hangen, dan volgt een gedetailleerde uiteenzetting over wat ik allemaal verkeerd doe.

Met een zuinig mondje en op beledende toon krijg ik de ene kritiek na de andere over mij uitgestort. Denkend aan alle moeite die wij ons getroosten om ons *château* tot bloei te brengen, probeer ik mijn zielenborst vrij van kwade driften te houden maar tevergeefs. In mij begint een storm te woeden en ik krijg acute moordneigingen. Het liefst zou ik mijn vingers om die kale kippenek leggen en hem krakend zijn strot dicht knijpen tot hij gierend om genade smeekt. ‘Kalm blijven!’ bevel ik mijzelf. ‘Let

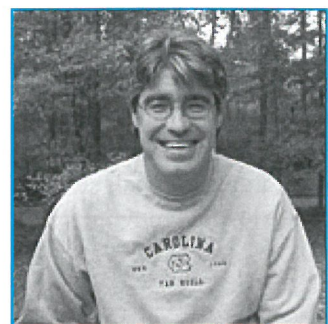
liever een beetje op en probeer iets van deze meneer op te steken. Denk aan je *château*!’ Lijdzaam onderga ik drie kwartier lang een blaartrekkende monoloog over personeelswetten, ziektenkostenverzekeringen en onbegrijpelijke tabellen met winst en verliescijfers. Dof als een nachtelijke ijsbreker door het pakijns oreert hij voort, ongevoelig voor argumenten. Want tegenspraak hoort monsieur Trichard liever niet, daarvoor hoort hij zichzelf te graag spreken en vragen doe ik maar niets, want dat zou deze marteling alleen maar verlengen. Als ik dan eindelijk, duizelig en met het zweet klotsend in m’n oksels het oververhitte kamertje uitwankel, ben ik totaal afgepeigerd. Ik wil nog maar drie dingen: wijn, wijn en Turf.

Zoveel druiven als dat er aan een tros hangen, zo veelzijdig is Ilja Gort (1951): musicus, publicist, kunstenaar, vinoloog en wijnmaker zijn slechts enkele etiketten die je hem op kunt plakken. Hij gaf geluid aan de STER-reclames met catchy composities voor ondermeer Duo Penotti, Randstad Uitzendbureau en Nescafé. Als wijnmaker tussen de 15 hectaren aan wijngaarden rond zijn Château de la Garde in het Zuid-Franse Saint-Emilion creëerde hij ondermeer Albert Heijn-wijn ‘La Tulipe’. Hij oogstte niet alleen de druiven, maar ook vooral lof en won vele prijzen op Franse en internationale wijnconcoursen. In 2003 werd hij zelfs als Nederlander(!) uitgeroepen tot één van de beste wijnboeren van Frankrijk. Ilja Gort staat ook aan de basis van de bijzondere fruitige en alcoholarme kwaliteitswijn ‘Qool’. Meer gepassioneerde wijn-verhalen van Ilja Gort zijn te lezen in zijn boeken ‘Leven als Gort in Frankrijk’, ‘Overleven als Gort in Frankrijk’, ‘Met Gort de Boer op’ en het ‘Wijnsurvivalboek’, allen verschenen bij Uitgeverij Tirion.

Prestigieuze prijs voor dr. Arjan Boin

Dr. Arjan Boin, universitair docent aan het Leidse Departement Bestuurskunde is de winnaar geworden van de Herbert A. Simon Book Award. De *American Political Science Association* (APSA) reikt deze prestigieuze prijs jaarlijks uit aan de auteur(s) van de beste publicatie over bestuurskunde,

gepubliceerd in de afgelopen 3 tot 5 jaar. Dr. Boin ontvangt de prijs voor het boek "The Politics of Crises Management; Public Leadership Under Pressure" (2005, Cambridge University Press), welke hij samen schreef met Paul 't Hart (Australian National University), Eric Stern en Bengt Sundelius (beiden verbonden aan het National Defence College te Stockholm). De bijzondere onderscheiding wordt op 30 augustus in Chicago uitgereikt tijdens de American Political Science Association Annual Meeting 2007.

Voor meer informatie, zie: www.APSAnet.org

Onderzoek naar de ambtseed in Wassenaar: Speciale uitnodiging NIAS voor prof. dr. Mark Rutgers

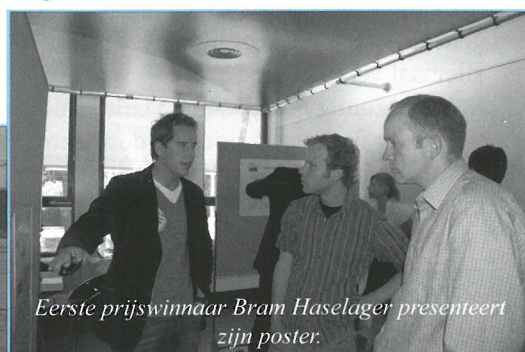

The Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences (NIAS) is een instelling in Wassenaar die jaarlijks aan 50 gerenommeerde onderzoekers van over de gehele wereld de kans geeft, om in een rustieke, sfeervolle omgeving zich te wijden aan hun eigen onderzoek.

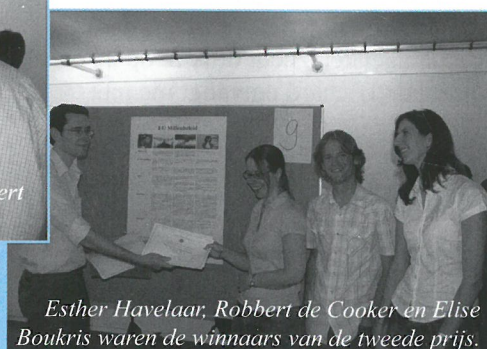
Prof. dr. Mark Rutgers, als Leids onderzoeker gespecialiseerd in vraagstukken over ethiek, filosofie en grondslagen van de Bestuurskunde, heeft van het NIAS de bijzondere gelegenheid gekregen om zich het komende jaar geheel te mogen richten op zijn onderzoek naar de betekenis en invloed van de ambtseed in het openbaar bestuur.

De winnaars van de derde prijs én de publieksprijs:
Eibertjan van Blitterswijk en Ruben Libgott.

Eerste prijswinnaar Bram Haselager presenteert
zijn poster.

Esther Havelaar, Robbert de Cooker en Elise
Boukris waren de winnaars van de tweede prijs.

BACHELOR-SYMPOSIUM 2007

Op 29 juni vond in the Gallery van de F.S.W. het Bachelor-Symposium plaats. Tijdens deze gelegenheid presenteerden de ruim 53 deelnemers de resultaten van hun bachelor-scriptie. Middels posters lieten de studenten in groepjes zien, op welke manier ze hun onderzoek hadden opgezet en wat de resultaten waren. Een deskundige jury, bestaande uit docent dr. Frank de Zwart, drs. Frank Haeghe en Research-master student Koen Bartels, beoordeelde de posters en kende een eerste, tweede en derde prijs toe. Het aanwezige publiek van studenten, medewerkers en docenten van het Departement Bestuurskunde, kon tevens een stem uitbrengen op de beste posterpresentatie, om de winnaar van de publieksprijs te bepalen.

De eerste prijs werd gewonnen door Bram Haselager

De tweede prijs ging naar de poster van Elise Boukris, Robbert de Cooker en Esther Havelaar

De derde prijs én de publieksprijs werd gewonnen door Eibertjan van Blitterswijk en Ruben Libgott.

De winnende posters zullen worden tentoongesteld op het Departement Bestuurskunde.

NEWS conquers the world!

Speciale community voor Nederlandse studenten in het buitenland

Door Ruben Libgott

Heb jij altijd al onderzoek willen doen naar fenomenen die niet in Nederland voorkomen, colleges willen volgen van inspirerende professoren waar je alleen in boeken over hebt kunnen lezen, willen leren van andere academische inzichten en nieuwe culturen willen proeven? Voor de echte nieuwsgierige student gelden geen grenzen meer. Nieuwe regelingen maken het mogelijk om met behoud van studiefinanciering een volledige studie in het buitenland te volgen. Maar dan begint het avontuur. Welke universiteit moet je überhaupt uitkiezen en hoe kom je daar binnen? Hoe is het onderwijs? Hoe werkt het traject van inschrijven? Hoe regel je je onderkomen? Allemaal vragen waar de Leidse bestuurskunde-alumnus Jeroen Broekema mee worstelde, maar aan niemand kon stellen, toen hij zelf een masteropleiding in het buitenland wilde volgen. Hij was zodoende een jaar geleden één van de oprichters van NEWS: Nederlandse Wereldwijde Studenten. Dit netwerk van Nederlandse expats aan buitenlandse universiteiten biedt alle informatie en is een platform om ervaringen uit te wisselen.

Waar voor uitwisselingsstudenten, die tijdelijk in het buitenland studeren, de weg al helemaal wordt geplaveid door studiebegeleiders, is dat voor ambitieuze studenten die een volledige bachelor, master of PhD aan een buitenlandse universiteit willen volgen, helemaal niet zo vanzelfsprekend. Zij worden geacht het zelf uit te zoeken en het internet biedt hierin niet altijd soelaas. Een website van een universiteit kan immers niks vertellen over de kwaliteit van het onderwijs of de sfeer op de campus. Het is dan fijn om te kunnen overleggen met ervaringsdeskundigen, mensen die al een studie in het buitenland volgen of hebben gevolgd. NEWS vult hierin een belangrijke niche. Via de website www.NEWSStudent.nl kun je al je vragen stellen en belangrijke informatie vinden. Wat wordt bijvoorbeeld van jou als student verwacht? In hoeverre verschilt het onderwijs? Hoe schrijf je een goede aanmeldingsbrief? En is het wel mogelijk om binnen te komen bij een top-universiteit? Voor een verblijf in het buitenland en een studie aan een universiteit aldaar moet veel geregeld worden. Mensen die momenteel aan een buitenlandse universiteit studeren, of hebben gestudeerd kunnen de antwoorden geven.

Bindende rol

De leden van NEWS bevinden zich in alle windstreken: van Engeland tot Australië en van Frankrijk tot de VS. Naast het zijn van een voorlichtingsportaal voor nieuwe studenten, vervult de NEWS-community ook vooral een bindende rol voor de Nederlandse expats. De site houdt een database bij van mensen die in het buitenland studeren en zodoende kunnen zij makkelijk in contact komen met Nederlanders die in dezelfde stad studeren. Hierdoor zijn ook heuse NEWS-groepen ontstaan, ondermeer in Parijs, Londen en New York. Zij organiseren zelf activiteiten en borrels. Zo zijn er speciale verkiezingsavonden geweest ten tijde van de verkiezingen in Nederland, maar ook lezingen en zelfs sporttoernooien. Daarbij worden in Nederland door NEWS speciale activiteiten georganiseerd, de zogeheten NEWSjaardagen, met masterclasses, workshops en lezingen.

Lef

Het belang van een organisatie als NEWS wordt ook door bedrijven opgepikt. Zij zien in de leden een belangrijke groep om zich op te richten, voor contacten in het buitenland en als potentiële werknemers of partners. Door te studeren aan een buitenlandse universiteit, doe je speciale internationale ervaring op. Daarbij vergt het veel lef en initiatief om de stap te maken. Dat wordt door bedrijven gewaardeerd. Ook vanuit de Nederlandse overheid is er veel interesse in NEWS. Ondermeer onderwijs-minister Plasterk laat zich graag informeren over de ervaringen en behoeftes van de Nederlandse expats.

Met haar website biedt NEWS een belangrijke bron van informatie om je te oriënteren op een studie in het buitenland of om een verblijf aan een buitenlandse universiteit voor te bereiden. Nederlandse expats die de stap al hebben gezet kunnen je helpen en van advies voorzien. De online community is daarmee een handige hulp om je verder te helpen en contacten op te doen.

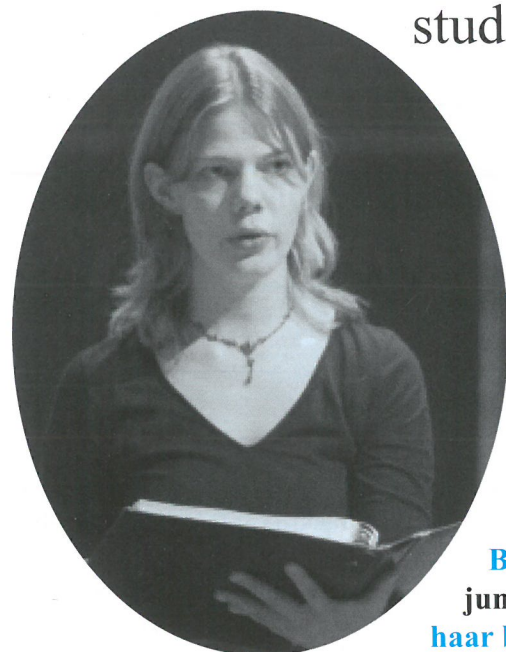
Voor meer informatie over NEWS, zie: www.NEWSStudent.nl

De week van...

Marieke Vennevertloo

studente Bestuurskunde én Commissaris Koor van het Leids Studenten Koor en Orkest 'Collegium Musicum'

Marieke Vennevertloo (24) is vierdejaars studente Bestuurskunde en Commissaris Koor van het Leids Studenten Koor en Orkest Collegium Musicum (CM). CM bestaat uit een grootkoor, een kamerkoor en een symfonie-orkest. Met meer dan 150 leden is CM de grootste muziekvereniging in Leiden. De leden maken elke week op enthousiaste wijze muziek op hoog niveau, met als spetterend hoogtepunt de concerten in juni en december! Naast serieus muziek maken is er ook tijd voor gezelligheid, met borrels, feesten en KamerMuziekAvonden (KMA).

Bestuurskundige Berichten liet Marieke een week lang, van 18 t/m 22 juni een dagboek bijhouden over haar studie, haar leven als student en haar bezigheden als Commissaris Koor van LSKO Collegium Musicum.

Maandag

Vandaag is het begin van een spannende en drukke week: deze week zijn de concerten!

Om acht uur begint de grootkoorrepitie in zaal 234 van het Lipsius. Eerst een kwartiertje inzingen en dan neemt Gilles, de koordirigent, met ons een paar lastige stukken door. Tijdens het inzingen noteer ik wie er afwezig is. Het orkest speelt normaal gesproken in de zaal ernaast, maar is vandaag uitgeweken naar het Bonaventura College. Een vleugel, een orkest van zestig man plus heel wat slagwerk, daar heb je veel ruimte voor nodig. Na de pauze gaat het koor ook naar het Bonaventura voor de *tutti* (koor en orkest samen).

Normaal gesproken ga ik na de repetitie borrelen in 't Gerecht, maar deze keer sla ik over. Ik ben vreselijk moe en ik wil fit zijn voor de concerten!

Dinsdag

Het is zover: het concert in Utrecht! Op het programma staan ondermeer werken van Barber, Gershwin en Berstein. Helaas kunnen we pas om vijf uur in de Geertekerk en dat betekent dat we maar een kleine drie uur hebben om op te bouwen. Als het instrumentenbusje arriveert, begint iedereen snel te 'hijzen'. Hijzen is CM-jargon voor stoelen klaarzetten (voor publiek en orkest), het koorpodium opbouwen en het slagwerk op z'n plaats zetten. Voor dit zware werk krijgen we hulp van een groep sterke mannen en vrouwen: de hijscie!

Alle leden hebben vorige week de concertbrief gekregen, met daarin informatie over locaties, tijden en de concertkledingvoorschriften. Voor de zekerheid heb ik extra koormappen met bladmuziek meegenomen, maar die zijn niet nodig. Wel moeten we extra stoelen bijzetten, voor het publiek!

Vlak voor een concert zou je nog wel van alles willen repeteren, maar er is altijd te weinig tijd. Het concert verloopt verder prima, met slechts een schoonheidsfoutje: de soliste zet een tel te vroeg in. De dirigent onderbreekt en we beginnen opnieuw. Ondanks intensief repeteren kunnen dit soort dingen altijd gebeuren.

Woensdag

Vandaag spelen we in de Philharmonie in Haarlem. Dit theater is onlangs verbouwd, en dat is te zien. Een prachtige zaal, en ook achter de schermen van alle gemakken voorzien. Liftten, kleedkamers met spiegels en wc's, een oprijlaan tot in het gebouw zodat het instrumentenbusje heel dicht bij het podium geparkeerd kan worden... Wat een verschil met de Geertekerk! Daar moesten we alles heel snel uitladen omdat er geen parkeerplek was, en kleedde iedereen zich om in een zaaltje achter de kerk.

De zaal zelf is een feest om in te spelen. Iedereen heeft nu de concertroutine in de vingers, en daardoor is de sfeer ontspannen. Lang niet alle stoelen zijn bezet, maar het publiek is enthousiast. In de pauze zie ik opeens mijn vader rondlopen. Hij heeft drie uur gereden om bij mijn concert te kunnen zijn. Ik wist niet dat hij zou komen, dus dat was een leuke verrassing!

Na afloop van het concert is er nog een kleine borrel in de foyer, terwijl het bestuur en de hijscie alles afbreken en opruimen. In Leiden gaan veel CM'ers nog naar 't Gerecht. Ik ga mee, maar blijf niet lang. Ik val letterlijk om van de slaap.

Donderdag

Ik ben zo moe, ik zou wel de hele dag kunnen slapen. Toch ga ik naar het Lipsius om het instrumentenbusje uit te laden. CM bezit een paar pauken en een koorpodium, dat moet nu allemaal weer opgeborgen worden. Ik heb al een paar weken niet meer gesport, maar op deze manier krijg ik ruim voldoende beweging. Als alles op z'n plek staat, ga ik naar huis en kruip weer in bed.

Vrijdag

Ik ben nog steeds niet helemaal bijgekomen van deze week, dus ik doe rustig aan vandaag. 's Avonds heb ik een concert met het kamerkoor in de Lokhorstkerk. Ondanks de stress van de afgelopen weken sta ik heel ontspannen te zingen. Na het concert ga ik nog even borrelen in 't Gerecht.

CHECK CHECK DOUBLE CHECK

De clichés van het stage lopen zijn allemaal waar: Ja, je moet koffie en thee zetten, en ja, stapels papieren kopiëren hoort er soms ook bij, en o ja, je mag de telefoontjes aannemen... Maar dat is uiteraard niet alles wat de klok slaat! Als 'trainee' bij *public affairs* bureau Public Matters, word je meegezogen in de drukte van alledag. Een zestal consultants adviseren bedrijven op het gebied van politieke processen en strategisch handelen in politiek Den Haag. Mijn rol is om al het politieke nieuws te volgen en de relevantie ervan in te schatten voor de klanten. Dagelijks spit ik vijf kranten door, zit ik constant op de sites ANP en Nieuwsbank en raadpleeg ik iets van 40 websites om te zien of er wat nieuws te melden valt. Verder voer ik een onderzoek uit naar het vertrouwen van Kamerleden in de Nederlandse lobbyist. Ter bevestiging van de resultaten van de enquête onder Tweede Kamerleden, heb ik een half uur tijd van vijf politici

mogen afsnoepen om te praten over de rol lobbyisten in Den Haag. Nu is er voor de stagiair nog meer werk om handen. Tweede-Kamerdebatten moeten gevolgd en gerapporteerd

Door Amir Nazar

worden, activiteiten moeten worden voorbereid, en *last but not least* moet er ontbeten worden met Hans Hoogervorst.

Kortom, allemaal best interessant. Toch moet je heel precies te werk gaan. Vooral in het contact met Kamerleden mag er niets misgaan. Elke punt, elke komma, elke spatie

en elk e-mailadres, moet nauwkeurig 'gecheckt' worden. Wie CC-en en wie BCC-en? Zit de 'attachment' er wel bij? Eén mailtje hoeft maar ergens verkeerd te belanden of het kan grote gevolgen hebben. Het adagium van mijn stagegever, tevens oud-B.I.L.-er, Peter van Keulen, staat dan ook in mijn geheugen gegrift... Wat je ook doet, altijd: "check, check, double check"....

Bestuurskunde

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Bestuurskunde Wetenschap

Word nu lid van de Vereniging voor Bestuurskunde voor het Speciale studententarief van € 16,80 per jaar.

Je ontvangt dan gelijk vier keer per jaar het tijdschrift Bestuurskunde.

Meer informatie? Surf naar www.bestuurskunde.nl

Vereniging voor Bestuurskunde

DE BRUG TUSSEN THEORIE EN PRAKTIJK

Hoe gaat het nu met...

Aad de Groot

van Bestuurskunde “pionier” tot directeur van zorgverzekeraar Azivo

“Studenten: meng je ook eens onder de Leidse bevolking!”

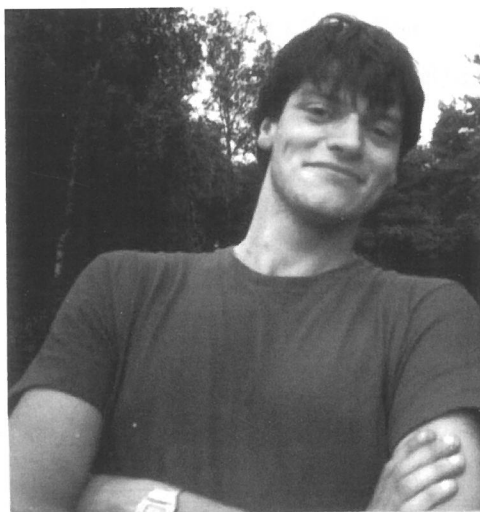
Door Nelly Ghaoui

In “Hoe gaat het met...?” zoeken wij een alumnus of alumna op voor een interview over hun studententijd en wat zij daarna zijn gaan doen. In deze aflevering een interview met Aad de Groot. Deze alumnus heeft niet precies Bestuurskunde gestudeerd, maar is wel één van de pioniers geweest van zowel de studies Bestuurskunde als Politicologie in Leiden. Bestuurskundige Berichten zocht hem op in Den Haag, waar hij werkzaam is als directeur van zorgverzekeraar Azivo.

Wanneer studeerde je Bestuurskunde en waarom ben je Bestuurskunde gaan studeren?

Ik ben geboren en getogen in Leiden en in 1982 ben ik gaan studeren aan de universiteit. Ik wilde graag Politicologie doen, maar dat was toen geen eerstejaarsstudie. Je moest eerst een jaar een andere sociale wetenschap hebben gestudeerd, voordat je met die studie kon beginnen. Ik ben toen in mijn eerste jaar Niet-westerse Sociologie gaan studeren met een vriend van de middelbare school, Onno Hansen. Toentertijd zat de universiteit in een overgangsfase, de propedeuse en de doctoraalstudie werden voor het eerst ingevoerd (het zogenaamde Twee Fasensysteem). Tegen de tijd dat Onno en ik aan Politicologie wilden gaan beginnen, bestond er hier nog geen studie voor. Zoals je kunt begrijpen, hebben wij ons hierover flink laten horen bij de faculteit en de universiteit, tot aan het College van Bestuur toe. Hierdoor is in 1983 de studie Politicologie opgezet. Voor de tijd dat wij studievertraging hebben opgelopen kregen wij beiden een extra jaar de tijd om te studeren (bovenop de maximale zes jaar) met behoud van studiefinanciering. In het eerste jaar van Politicologie hadden wij een aantal eigen vakken, een aantal vakken van Rechten, waarna in 1984 de Politicologisch Bestuurskundige Studierichting (PBS) opgericht werd. Aan het begin van de studie had ik veel college op het Stationsplein en in de Hugo de Grootstraat. Het accent van de studie lag wel op Politicologie, maar de combinatie met Bestuurskundige aspecten vond ik erg leuk. Politicologie was

meer theoretisch en Bestuurskunde gaf de praktische kennis van organisatiestructuren en het maken van beleid en beleidsanalyses. Ik ben achteraf wel blij dat ik een combinatie van deze twee studies heb meegekregen.

Aad de Groot tijdens zijn studententijd.

Hoe zag de studie er dan uit in de eerste jaren?

Alles was helemaal nieuw en werd vrij pragmatisch in elkaar gezet. De studiesfeer was echt losjes met aspecten van Politicologie, Bestuurskunde, Rechten, Economie (openbare financiën) en Sociologie. Deze losse sfeer vertaalde zich ook in de verscheidenheid van studenten met wie je college volgde. Per vak wisselde de samenstelling van de groep sterk. Van Bestuurskunde had ik onder andere college van Van Braam. Hij was naar mijn mening werkelijk een hoogleraar *pur sang*, die ook echt hoorcolleges gaf aan kleine groepen studenten. Van Braam kwam altijd binnen bij de colleges met een assistent die achter hem aanliep met een zware tas en een glas water. Deze assistent stond bij ons bekend als “de waterdrager”. Dat was altijd wel een heel mooi gezicht. Ik heb ook college gehad van Wim Derksen, die toen de coördinatie van Bestuurskunde verzorgde. Ik heb met hem de eerste jaren veel conflicten gehad over de inrichting van de studie, maar desondanks was er veel wederzijds respect. Bij Politicologie kreeg ik college van Daalder, dat was een grote politicoloog en van Andeweg, die binnen Politicologie de “coming man” was. Ook erg interessant waren de

colleges van Van Staden over Internationale Betrekkingen en Oost-West-verhoudingen, een onderwerp waar ik uiteindelijk op ben afgestudeerd. Ik vond de Rechten-vakken tijdens mijn studie minder interessant. Dit had deels ook te maken met de locatie van de colleges. Wij hadden met een kleine groep studenten college in die grote zalen van het Gorlaeus, wat ik niet fijn vond. Het op deze manier ‘pionieren’ in de studie vond ik leuk, maar ik heb het gebrek aan cohesie uiteindelijk als grootste nadeel ondervonden, omdat je niets had om op terug te vallen. Een studievereniging bestond nog niet en ik heb daar ook niets van meegekregen tijdens mijn studietijd.

Tijdens mijn studie PBS werd veel aandacht besteed aan het schrijven van memoranda van maximaal 2 pagina’s. De papers waren dan uitgebreider. Een enkeling had toen een PC en de rest van ons was aangewezen op typemachines. Ik heb ook nog een aantal handgeschreven papers ingeleverd die meer en minder goed leesbaar waren. Mijn scriptie heb ik op een typemachine geschreven, wat erg traag ging. Alles bestond uit losse blaadjes en als je dan een fout maakte, dan moest je met een correctielint rommelen, die vervolgens op was, het zag er niet uit! Ik ben uiteindelijk in 1989 afgestudeerd, na twee jaar afstuderen. Als je niet in een vast patroon zit en je scriptie doorzet, dan blijft het al gauw liggen. In de eindfase van mijn studie werd ik ook voor het eerst vader, waar ik met veel plezier veel tijd aan heb besteed.

Was je buiten je studie actief in Leiden?

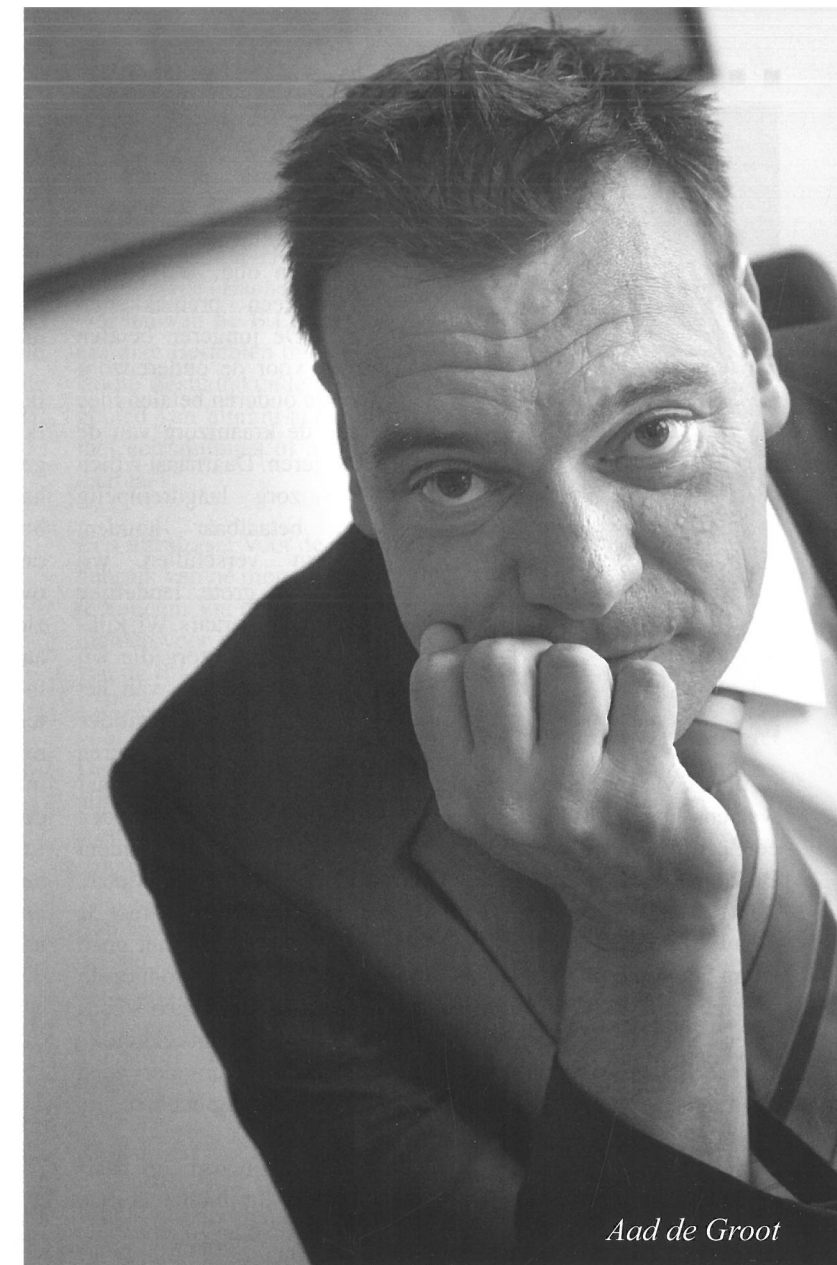
Zoals ik eerder zei, ben ik een geboren en getogen Leidenaar, ik woon ook nog steeds in Leiden. Leiden is gewoon een leuke stad. Het is een mooie klassieke stad en er is van alles te doen, er zijn veel kroegen en je hebt veel uitgaansgelegenheden. Omdat het een studentenstad is zijn er ook veel voorzieningen en is de stad altijd levendig. Ik ben iemand die graag vasthoudt aan wat hij kent en vertrouwt, dus ben ik Leiden gebleven om te studeren. Zoals je begrijpt, lag mijn sociale leven al in Leiden toen ik ging studeren, dus had ik geen behoefte om lid te worden van een studentenvereniging. Ook als niet-lid kon je toen naar Augustinus voor feesten, dus daar kwam ik wel vaak. Naast mijn studie ben ik lange tijd actief geweest in jeugdwerk, bij een Leidse vrijwilligersorganisatie die zomerkampen organiseerde voor kinderen. Deze organisatie, LCKV jeugdvakanties die nog steeds bestaat, organiseert jaarlijks voor zo’n 1400 kinderen zomervakanties. Ik ben daar eigenlijk ingerold via vrienden. Vanwege mijn studieachtergrond, ben ik

“Ik heb vier waardevolle dingen meegekregen van mijn studie: goed lezen, goed spreken, goed luisteren en goed schrijven.”

toen ook gevraagd voor het bestuur. In mijn bestuursfunctie was ik verantwoordelijk voor alle contacten, coördinatie en vergunningen om te zorgen dat de zomervakanties op een bepaalde locatie plaats konden vinden. Ik had contact met gemeenten, kampeerterreinen, boswachters, noem het maar op om de locatie voor het zomerkamp rond te krijgen. Ik vond dat erg leuk en mijn dochter is nu zelf ook actief betrokken in het jeugdwerk.

Wat ben je na je studie gaan doen?

Ik ben op vrij jonge leeftijd vader geworden, dus al voordat ik afgestudeerd was moest er ook gewerkt worden. Via uitzendwerk

Aad de Groot

ben ik begin 1989 bij Azivo, een grote Haagse zorgverzekeraar, terecht gekomen. Ik was toen aan het afstuderen op de verhoudingen tussen Oost en West en zoals je weet viel de Muur in datzelfde jaar en er was daarvoor geen enkele Politicoloog op het departement behalve een Poolse docent Zielonka die dat heeft kunnen voorspellen. Ik was zo wars van alle politicologische theorieën dat ik er toen afstand van genomen heb. Ik ben na mijn afstuderen bij Azivo blijven werken als chef van een afdeling. Azivo was toen een

bedrijf in beweging, wat mij aantrok. Bovendien had ik het er naar mijn zin, dus ben ik “blijven hangen”. Ik ben door de jaren heen bijgeschoold op het gebied van management en verzekeringen en ik zit sinds 2003 in de Raad van Bestuur. Ik werk nu achttien jaar voor Azivo en het bevalt nog steeds. Het is de beste en leukste zorgverzekeraar van Nederland.

Azivo is een kleine regionale zorgverzekeraar in de regio Den Haag met een sociale achtergrond. In de tijd van de verzuiling was Azivo een coöperatie waar mensen lid van konden worden en waar ze dan van de wieg tot het graf terecht konden. Wij hadden bijvoorbeeld

een eigen ziekenhuis. Vandaag de dag staan wij voor zorg op basis van solidariteit, vooral tussen jong en oud. Wij bieden dus geen pretpakketten aan. De jongeren betalen mee voor de ouderenzorg en de ouderen betalen mee aan de kraamzorg van de jongeren. Daarnaast willen wij zorg laagdrempelig en betaalbaar houden. Hierin verschillen wij met de grote landelijke zorgverzekeraars. Wij kijken vanuit de zorg die wij leveren in plaats van het binnenhalen van positieve risico's (gezonde jongeren

in plaats van ouderen). Om deze reden zijn wij als verzekeraar wel eens tegendraads. Zo hebben wij een paar jaar geleden een campagne opgezet met een plaatje van minister-president Balkenende in zijn hemd met de slogan: "wie de zorg uitkleedt, staat zelf in zijn hemd". Wij hebben het ook best moeilijk met de nieuwe Zorgverzekeringswet. Wij zijn van mening dat het goed is om het systeem wat lucht te geven, maar door het introduceren van marktprikkels zie je dat andere zorgverzekeraars zich steeds meer richten op jonge en goedkope verzekerden en aantrekkelijke collectiviteiten in plaats van op de mensen die minder goed georganiseerd zijn en die vaak het hardste zorg nodig hebben.

De nieuwe Zorgverzekeringswet is namelijk opgezet op basis van een 'risicoverevenings-model'. Middels dit model zou je als zorgverzekeraar gecompenseerd worden voor zogenaamde slechte risico's, te weten verzekerden die veel zorg nodig hebben. Maar wij hebben ervaren dat het model niet klopt. Het blijkt dat met name de kosten voor verzekerden in de grote steden niet voldoende gecompenseerd worden, wat leidt tot hogere premies voor deze verzekerden. Op basis van deze ervaringen zijn wij een zaak gestart bij het Europees Hof, omdat wij van mening zijn dat die compensatie ongeoorloofde staatssteun is die de marktwerking verstoort. De beoordeling van het risicovereveningssysteem heeft daarnaast bij de invoering van de zorgverzekeringswet via een lichte procedure plaatsgevonden, terwijl het hier wel om 17 miljard euro gaat! Op deze manier probeert Azivo, als kleine zorgverzekeraar zich staande te houden in het geweld van grote commerciële verzekeraars en privatiseringsslagen. En ik moet zeggen dat juist het tegendraadse, het af en toe zijn van een luis in de pels, mijn werk echt leuk maakt.

Hoe kijk je nu terug op uw studententijd? Wat heb je aan de opleiding Bestuurskunde gehad?

Ik heb vier waardevolle dingen meegekregen van mijn studie: goed lezen, goed spreken, goed luisteren en goed schrijven. De inhoud van de studie is leuk en interessant maar deze vier dingen blijven mij het best bij als vaardigheden uit mijn studietijd waarvan ik later profijt heb gehad. Ik kan het uitleggen. Met goed spreken doel ik met name op het op een goede manier discussies kunnen voeren die gaan over de inhoud en de wijze waarop de argumenten op een juiste manier naar voren worden gebracht. Goed luisteren hangt hiermee samen, omdat je goed leert luisteren naar wat er wordt gezegd in een discussie. Het goed schrijven werd getraind omdat

je in de vele papers en memoranda continu gedwongen wordt kernachtig te formuleren en standpunten duidelijk te maken. Ten slotte leer je door goed te lezen de hoofdzaken te onderscheiden in de grote berg informatie. Je hebt geen tijd om alles te lezen en je leert scannen en prioriteiten stellen. Als je kijkt naar de hoeveelheid post die elke dag mijn bureau bereikt, dan zie je dat ik die vaardigheid dagelijks nodig heb.

Ik kijk terug op mijn studententijd als een ontzettend leuke tijd. Ik heb ervoor gekozen om iets te studeren waarin ik bijzonder geïnteresseerd was en waarvan de inhoud mij aansprak. Daarnaast had ik ook de tijd om leuke dingen naast mijn studie te doen. Ik ben blij dat dit mogelijk was, want je kunt je in studententijd enorm ontwikkelen en dat moet ook. Het is best een tijd die ik nog eens over zou willen doen. Vanwege de pioniersfase waarin de studie zich bevond toen ik studeerde en, zoals ik al eerder zei, het gebrek aan cohesie, heb ik niet veel contact met oud-studiegenoten. Maar in mijn werkleven kom ik toch wel een aantal Bestuurskundigen tegen, zoals Friso de Jong en Peter van Keulen en ook op diverse ministeries werken veel bestuurskundigen. Ook op 3 oktober zie je in Leiden altijd wel een paar oude gezichten. Als laatste zou ik aan de studenten van nu mee willen geven: meng je ook eens onder de Leidse bevolking, buiten de groep studenten, want dan krijg je een heel andere kijk op zaken die ook erg interessant kan zijn. Veelal ook leerzaam en wellicht kan je op die manier ook iets teruggeven aan de stad Leiden en haar inwoners.

**Er was een tijd van komen en
er was een tijd van gaan.
Maar nu is de tijd om terug te
komen!**

**De B.I.L. zoekt
haar alumni!!!!**

**Ben je zelf een afgestudeerd
Bestuurskundige: meld je aan! Ken je
nog oud-studiegenoten die nog geen
lid zijn: stuur ze naar onze alumni-
site: bil-alumni.plexus.leidenuniv.nl**

**Zo verlies je nooit je studie,
de B.I.L. en je studievrienden
uit het oog.**

Alumni Update

Het afgelopen jaar hebben de B.I.L. en het Departement Bestuurskunde, middels alumnicoördinator Nelly Ghaoui, zich ingezet om alumni op de kaart te zetten. Dit is de stand van zaken.

Adviescommissie alumni: Ter ondersteuning van het alumnibeleid en de te organiseren activiteiten hebben wij een speciale adviescommissie in het leven geroepen, bestaande uit alumni. Zij vormen een klankbord en een contact met de andere alumni. De volgende personen hebben zitting in de commissie:

Dr. R.A. (Arjen) Boin

Onderzoeker aan het Departement Bestuurskunde van de Universiteit Leiden

Drs. S. (Sander) Dekker

Wethouder Onderwijs, Jeugd en Sport van de gemeente Den Haag

Drs. V. (Vincent) Dobbe

Financiële Adviseur Haute Europe

Drs. M.L.P. (Martijn) Groenleer

Onderzoeker aan de faculteit Techniek, Bestuur en Management van de TU Delft

Drs. F. (Friso) de Jong

Adviseur bij Public Matters

Dr. S. (Sanneke) Kuipers

Onderzoeker aan het Departement Bestuurskunde van de Universiteit Leiden

Drs. W. (Werner) Overdijk

Werkzaam bij Crisisplan

Dr. K. (Klaartje) Peters

Zelfstandig onderzoeker

Drs. R. (Richard) de Wit

Werkzaam bij het Ministerie van Justitie

Alumni-activiteiten: Met de hulp van de bovengenoemde adviescommissie alumni, plannen de B.I.L. en het Departement Bestuurskunde een grote alumni-activiteit in oktober. Binnenkort zal de datum, locatie en programma bekend worden gemaakt.

Houd de website en de brievenbus in de gaten voor meer nieuws!

Alumnilidmaatschap van de B.I.L.: Geïnteresseerde afgestudeerde Bachelor- en Masterstudenten kunnen alumnilid worden van de B.I.L. en krijgen vier keer per jaar de Bestuurskundige Berichten thuisgestuurd met al het laatste nieuws van de studie Bestuurskunde in Leiden, de laatste ontwikkelingen op het gebied van alumni-activiteiten en in elke uitgave een interview met een alumnus of alumna over hun studietijd en hun carrière daarna.

Eén database: Voor de gehele groep alumni maakt Bestuurskunde gebruik van de mogelijkheden die het LUF biedt om databases bij te houden. Via de alumni-website is het mogelijk je gratis aan te melden voor de alumnidatabase. Dit betekent niet dat je lid wordt van de B.I.L. of dat je verplicht bent een donatie te maken aan het LUF. In de toekomst is het de bedoeling dat de database een netwerk voor de alumni vormt, waarin zij mensen op kunnen zoeken. Het Departement Bestuurskunde zal de database gebruiken om al haar alumni aan te schrijven voor activiteiten.

Alumnileden van de B.I.L. worden apart opgenomen in de eigen ledenadministratie van de studievereniging.

Eén mailadres: Sinds kort bestaat er één centraal mailadres op gebied van alle alumni-zaken bij Bestuurskunde:

alumni-bestuurskunde@fsw.leidenuniv.nl

Daar waar het gaat om het alumnilidmaatschap van de B.I.L. kunnen alumni bij het reguliere mailadres van de B.I.L. terecht:

bil@billboard.nl

Alumni-Hyves!: Er bestaat nu ook een alumni Bestuurskunde Leiden-Hyves. Hyve je ook? Word dan lid en volg het netwerk van je studievrienden digitaal! Zoek binnen Hyves op "alumni Bestuurskunde" en je vindt ons gelijk.

Lidmaatschapskaart Alumnus

Voornaam ..... Voorletters .....
Achternaam .....
Jaar van Aankomst .....
Werkgever .....
E-mail .....
Adres .....
Postcode..... Woonplaats .....
Telefoon .....
Mobiel .....
Geboortedatum .....
Giro/Bankrekeningnummer* .....

Hierbij macht ik de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden de B.I.L.-contributie (€ 13,61) jaarlijks, tot schriftelijke wederopzegging, van bovenstaande rekening af te schrijven. Het Alumnus-lidmaatschap van de B.I.L. is een samenwerkingsverband met het Departement Bestuurskunde van de Universiteit Leiden.

Datum ..... Plaats .....
Handtekening .....

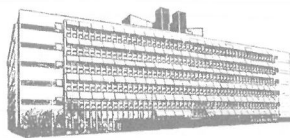
* Omcirkelen wat van toepassing is. Vragen? Bel: 071-5273696 of e-mail: bil@billboard.nl

A.u.b. invullen en opsturen naar Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden

Postbus 9555, 2300 RB Leiden (voldoende frankeren)

BIL

In de rubriek 'Intussen op de 5^e' wordt aandacht besteed aan onderzoek en projecten die binnen het Departement Bestuurskunde worden uitgevoerd. Waar houden de docenten zich, naast de colleges, op de 5^e etage van de faculteit zoal mee bezig?

Leids Departement Bestuurskunde gastheer van symposium over de
bijzondere aard van het werken voor de overheid

In dienst van het publieke belang

Door Ruben Libgott

Naast het geven van onderwijs en het doen van onderzoek, worden er ook andere interessante activiteiten ontplooid op het Leidse Departement Bestuurskunde. Zo vond op 7 juni jl. op de Campus Den Haag een bijzondere bijeenkomst plaats, georganiseerd door het Departement in samenwerking met de Raad voor het Openbaar Bestuur. Aanleiding voor dit symposium was het eerder verschenen advies 'Normalisatie rechtspositie overheidspersoneel' van de Raad voor het Overheidspersoneel. In dit rapport werd gesproken over de verschillen tussen het werken voor de overheid en het bedrijfsleven, welke vooral te vinden zijn op het gebied van het imago, beloning, doelstelling, aard, karakter en de grootte van de bedrijvigheid. Onder leiding van dagvoorzitter Frank Kerckhaert (burgemeester van Hengelo) werd er samen met de meer dan 80 aanwezigen, waaronder enkele speciale gasten, zoals voormalig minister Klaas de Vries en rector-magnificus Paul van der Heijden, druk *gebrainstormd* tijdens workshops van de Leidse bestuurskundigen prof. dr. Mark Rutgers, mr. dr. Gerrit Dijkstra, prof. dr. Theo Toonen en dr. Frits van der Meer.

In een humoristische inleiding sprak oud-minister van Sociale Zaken en Binnenlandse Zaken (en tevens voor de duur van één dag minister van Landbouw) Klaas de Vries over de bijzondere positie van de overheid. In zijn rede ergerde hij zich aan de toon van de regering wanneer het op ambtenaren aankomt. Ambtenaren, zo lijkt het, kunnen makkelijk worden ingewisseld voor gratis schoolboeken of vrij museumbezoek, om er later achter te komen dat ze toch wel nodig waren.

Oud-minister Klaas de Vries tijdens zijn rede op het symposium.

De bijzondere positie van de overheid kenmerkt zich volgens De Vries allereerst door haar monopoliepositie (er is geen alternatief beschikbaar of toegestaan). Daarnaast door het feit dat zij in haar eigen handelen aan regels is gebonden conform de rechtstaat, zij het algemeen belang moet dienen, publieke middelen uitgeeft en haar leidinggevenden voor alles verantwoordelijk kunnen worden gesteld. Betreffende dit laatste ziet hij wel een tendens, waarbij bewindspersonen eerst verantwoordelijk waren voor het gehele onder hen ressorterende ambtelijk apparaat, maar zich steeds vaker juist achter de ambtenaren verschuilen. Van ambtenaren wordt verwacht dat zij neutraal en waarde vrij zijn, om het algemeen belang te dienen. Ook hiermee verschilt het werk in de publieke sector aanzienlijk van dat van de private.

In zijn rede noemde De Vries het derhalve vreemd om voor een dergelijke bijzondere organisatie te pleiten dat haar werknemers, de ambtenaren, genormaliseerd zouden worden.

Kantine-personeel

De Leidse rector-magnificus prof. mr. Paul van der Heijden, hoogleraar Arbeidsrecht, bepleitte echter een normalisatie van de rechtspositie van de ambtenaar. Hij noemde ter voorbeeld de situatie van de Vrije Universiteit (een 'bijzondere' universiteit) en de openbare Universiteit van Amsterdam (UvA). Beide

instellingen krijgen betaald uit dezelfde middelen van het ministerie van OCW en de hoogleraren doen hetzelfde werk. Toch wordt een hoogleraar op de UvA 'ambtenaar' genoemd en eenzelfde hoogleraar op de Vrije Universiteit een 'werknemer'. Ook op ministeries is er een dergelijk probleem. Kantine-personeel, portiers en schoonmakers zijn daar vaak in dienst van private ondernemingen en worden zo binnen de overheid 'werknemer' genoemd. Zelfs beleidsambtenaren hoeven niet meer de status van ambtenaar te hebben, wanneer ze zijn gedetacheerd. Bij privatiseringen kunnen ambtenaren van de ene op de andere dag hun status van ambtenaar inruilen voor die van 'werknemer'.

Ook op het punt van de mogelijke ontslagbescherming van ambtenaren vraagt Van der Heijden hardop af, of het wel sociaal-wenselijk zou zijn om een bepaalde groep mensen te bevoorrechten. In zijn rede noemde hij het een kwestie van 'emotie', dat men wil vasthouden aan de ambtelijke rechtspositie. Hij vindt daarom dat wanneer men niet beslist de status van de ambtenaar te normaliseren, de hele discussie ook eens moet ophouden.

Workshops

Tijdens workshops, verzorgd door docenten van het Leidse departement Bestuurskunde, werd ingegaan op de diverse aspecten die verband houden met het werken voor de overheid. Speciaal voor het symposium hadden de hoogleraren papers geschreven, welke als startpunt konden dienen voor de discussies. In de workshop over 'outputmeting van overheidspersoneel' onder leiding van mr. dr. Gerrit Dijkstra en prof. dr. Theo Toonen ontstond een levendige discussie. De participanten, werkzaam bij verscheidene ambtelijke organisaties, onderkenden dat prestatie metingen nuttig waren, organisaties bleven zo alert. Echter, vooral bij de overheid speelden andere waarden een rol, in vergelijking met de private sector: het democratisch gehalte en de rechtstatelijkheid. Deze mochten volgens de deelnemers niet ten koste gaan van de prestatieverplichtingen.

De integriteit van werknemers in de private en publieke sector stond centraal in de workshop onder leiding van prof. dr. Mark Rutgers. In zijn paper wees hij op de spanning tussen de invoering van de ambtseede in 2006 enerzijds, waarmee de bijzondere positie van de ambtenaar als publieke functionaris werd onderstreept en de discussie over normalisatie anderzijds, waarmee deze positie teniet wordt gedaan. Juist omdat een ambtenaar toegang heeft tot het aanwenden van de grootste machtsmiddelen in de samenleving en deze niet ten voordele van zichzelf of naasten dient te gebruiken, is een eed in de publieke sector van belang om de integriteit te bevorderen. Een integere overheid verlangt ook dat iedereen zich binnen deze organisatie integer gedraagt. De deelnemers aan deze sessie concludeerden dat de discussie over normalisatie derhalve ook niet alleen arbeidsrechtelijk worden bekeken. Er moet ook worden stilgestaan bij de symboolfunctie van de publieke sector.

Tijdens de workshop onder leiding van dr. Frits van der Meer werd het debat aangegaan of overheidspersoneel gewone of bijzondere werknemers zijn. Van der Meer stelde in zijn paper dat wanneer wordt gesproken over 'normalisatie' er teveel een arbeidsrechtelijk discussie wordt gevoerd over de status van de ambtenaar. Het staatsrechtelijke en vooral bestuurskundige

perspectief blijft vaak onderbelicht. Juist wanneer overheden willen afslanken moet worden gekeken naar het doel hiervan. Is dat om geld te besparen of wil men hiermee tot een ander type overheid komen? In dat laatste geval roept het de vraag naar een bijpassende ambtenaar. Derhalve concludeerden de deelnemers aan deze sessie dat er vooral aandacht moet zijn naar wat de positie van de ambtenaar zo bijzonder maakt.

Bestuurlijke vraagstukken

In een afsluiting concludeerde dagvoorzitter Kerckhaert dat de discussie over normalisatie het imago van de overheid kan schaden en juist daarom binnen afzienbare tijd moet worden beslecht. Hij stelde dat de grondslag van de discussie was te vinden in het aantrekkelijk houden van het werken voor de overheid. Misschien dat dit ook via een andere weg kon worden bereikt.

Het symposium in deze vorm als een samenwerking tussen het Departement Bestuurskunde en de Raad voor het Openbaar Bestuur bood een uitdaging voor de aanwezigen om op een intellectueel niveau en ook vooral vanuit persoonlijke ervaringen na te denken over een heikel onderwerp en de problematiek vanuit verschillende invalshoeken te bekijken. Wellicht dat een dergelijke dag een vervolg kan krijgen, door ook binnen het Leidse Bestuurskunde onderwijs met studenten en deskundigen vanuit de verscheidene expertises die het departement rijk is het debat aan te gaan over bestuurlijke vraagstukken.

Waarde leden,

La France, la vacance, je kan de zon al bijna proeven. Het grote luie vakantieleven. Maar niet voor ons. Er moet nog een Eerstejaars Weekend, een B.E.L.-gids en een Lange Reis komen. Kortom, wij zitten hier nog wel even. De raampjes in de B.I.L.-kamer geven slechts een klein teken als de zon buiten schijnt. Dit om het bestuur van het idee te houden dat er buiten ons kamertje ook nog een hele wereld ligt. Je leven draait een jaar lang voor het grootste gedeelte om de B.I.L. Vergaderen, borrels, vergaderen, lezingen, feestjes en nog meer vergaderen. Het komt nog weleens voor dat we vergaderen over andere vergaderingen, zoals een ware ambtenaar betaamt.

Ik hoop niet dat U als lezer dit al te negatief opvat. Het was slechts een korte sfeerimpressie. Als dit al de 'negatieve' puntjes zijn van een B.I.L.-bestuur dan vallen ze in het niet bij alle gratis 'perks'.

Zoals sommige mensen over een buitenhuisje in Frankrijk beschikken hebben wij eigenlijk de B.I.L.-kamer. Onze 'home away from home' waar je zonder dat je het door hebt opeens een hele dag blijkt te hebben gezeten.

Natuurlijk mogen we weleens naar buiten, voor constitutieborrels en feestjes, maar na 9 maanden bestuur beginnen we toch een beetje te verlangen naar zo'n zonnig oord. Niet dat we nu geen stukje Franse cultuur hebben mogen proeven, paraplu is immers een Frans woord. Ook de wijn heeft rijkelijk gevloeid dit jaar.

Misschien is het B.I.L.-bestuur wel een grote vakantie, je leert nieuwe mensen kennen, soms spreek je de taal niet (wat het geval is bij onze collega's uit Enschede) en je hebt altijd wel de beschikking over alcoholische versnaperingen. Ik ga op reis en ik neem mee, de notulen van de vorige vergadering. Zo'n soort vakantie is het eigenlijk. Maar wel een vakantie met vrienden, mensen op wie je kunt vertrouwen. Mensen waarmee je kunt lachen en waarmee je mooie dingen kunt meemaken.

Zoals bij het einde van elke vakantie moet er ook plaats zijn voor een beetje weemoed. Het is snel gegaan, heel snel, maar zo lijkt het altijd aan het einde van een leuke tijd. Een tijd om nooit te vergeten. Maar om het te snappen moet je het zelf hebben meegemaakt.

Het nieuwe bestuur heeft de koffers al gepakt met de hoop dat ze alles bij zich hebben wat ze komend jaar nodig zullen hebben. Als wij ze een advies mogen geven dan zou ik genoeg ruimte overlaten voor alle souvenirs die zij tijdens hun bestuursjaar zullen meenemen.

Geniet van de vakantie! Wij hebben het ook gedaan.

Nik Oonk
Commissaris Buitenland

Josien de Reuver
Commissaris Onderwijs

Na een korte busreis werden wij in op het immense terrein van Heineken in het ontvangstgebouw verwelkomd door de heren Taco Zantinge en Jaco Bakker. Zij hadden een interactieve presentatie voorbereid over de vele connecties die er bestaan tussen Heineken en de overheid. Vooral op het gebied van het milieu heeft 's lands grootste bierproducent raakvlakken met de overheid. Heineken heeft met veel verschillende (milieu)regelgeving te maken. Taco Zantinge, als coördinator export, en Jaco Bakker, als landelijk milieucoördinator, vertelden vanuit hun werkervaring en expertise over de praktische gevolgen van alle regelgeving voor de bierbrouwer. Heineken heeft als streven duurzaam bier te brouwen. De drie P's staan hierin centraal: *People, Planet en Profit*. Er zijn veel voorbeelden te noemen waarin deze P's terug te vinden zijn. Allereerst gingen Jaco Bakker en Taco Zantinge in op het waterverbruik bij Heineken. Om bier te maken is zuiver water nodig. Heineken probeert om zo efficiënt mogelijk met water om te gaan. Het streven is om het watergebruik elk jaar weer te laten dalen. Zo wordt op een meer duurzame en efficiënte manier bier gebrouwen. Vervolgens werd ingegaan op de verpakking van het bier. De regelgeving stelt ook steeds meer eisen aan de. Voordat het bier echt in de supermarkt of in de kroeg verkrijgbaar is, legt het een lange weg af: van boer naar brouwerij, van vrachtwagenchauffeur -soms daarna per boot- naar consument. Al deze ketens moeten duurzaam doorlopen worden. Hierdoor moet het verpakkingmateriaal aan veel eisen voldoen. De verpakking moet er mooi uitzien, het milieu zo min mogelijk belasten en het moet betaalbaar blijven. Hierin heeft de overheid ook een grote rol. Heineken is aan allerlei bepalingen rondom de verpakkingen gebonden. Het is niet verwonderlijk dat dit alles tot

Heineken: weer een top-excursie!

Het was even onduidelijk of de jaarlijkse Heinekenexcursie dit jaar wel doorgang zou vinden, maar uiteindelijk was het op 8 mei dan toch zo ver. De B.I.L. reisde met een delegatie enthousiaste eerstejaars af naar het walhalla voor de bierminnende Leidsche student: de Heinekenbrouwerij te Zoeterwoude.

Door Josien de Reuver,
Commissaris Onderwijs der B.I.L. 2006-2007

tegenstrijdigheden kan leiden. Dit was bij de aanwezige studenten ook duidelijk. Al snel ontstond er een interactieve discussie op welke manier het best duurzaam verpakt en vervoerd kon worden. Helaas was de tijd beperkt en moesten we de levendige discussie afronden om door te gaan met de rest van het programma. Na de presentatie kregen we een film te zien over het ontstaan en de groei van Heineken. In deze film werd vertoond welke verschillende bieren Heineken brouwt. Hierna volgde eerst per bus een rondtoer over het grote terrein van Heineken. We werden door de bus afgezet bij de 'brouwtorens' en kregen hier te voet een de rondleiding door de brouwerij. Men liet ons proeven welke grondstoffen precies in bier worden verwerkt en in de immens grote ketels was te zien hoe deze samen tot bier werden gebrouwen. Na in de 'echte' brouwerij te zijn geweest, werden we verder rondgeleid naar de verpakkingafdeling. Hier was te

zien hoe razendsnel en met welke precisie de blikjes en flesjes gevuld werden. Ook was het proces te zien hoe de gevulde flesjes, volledig automatisch, in dozen op grote pallets terechtkwamen. Deze pallets worden in de vrachtwagens gereden en het bier kan vervoerd worden.

Nu bij iedereen bekend was hoe het bier gemaakt en verpakt werd, was het tijd voor de befaamde 'productconfrontatie'. De deelnemers probeerden naar hartelust de verschillende soorten bier en er werd onder het genot van de 'goudgele ridders' nog nagepraat over de presentatie en de rondleiding. Toen de tap helaas na een ruim half uur dicht ging, was het tijd om richting Leiden terug te gaan. Met recht kon iedereen zeggen, dat de Heineken-excursie geslaagd was. Onze grote dank voor Heineken en in het bijzonder dhr. Zantinge en dhr. Bakker voor de geweldige ontvangst. Volgend jaar weer, daar drinken we op. Proost!

■ ■ ■ Vereniging

*Even voorstellen...**Introductie van het kandidaatsbestuur 2007-2008*

Door Ruben Libgott

Op 18 september a.s. is het moment daar. Het 22^e bestuur der B.I.L. zal verantwoording afleggen voor het gevoerde beleid van het afgelopen jaar en haar wapenfeiten presenteren. Inmiddels staan zeven enthousiaste personen alweer te trappelen om aan het roer te mogen staan van de B.I.L. Maar wie zijn deze mensen, die met goedkeuring van de algemene ledenvergadering, straks allicht de B.I.L. gaan besturen en het huidige bestuur gaan opvolgen? Tijd om eens kennis te maken!

*Wij presenteren U:
het kandidaatsbestuur
2007-2008...*

Edward Mauritz
(21)
Voorzitter,
Commissaris
Almanak & ICT

Woonplaats: Leiderdorp
Vereniging: B.I.L.
Muziek: Bijna alles
Op zaterdagavond: Val ik soms in slaap omdat ik al om 6:00u moet werken.
Op maandagochtend: Bedenk ik de strategie van de week om het einde van de week te halen.
Ambitie: President van Europa worden.
Favoriete bestuurslid 06-07: Ze zijn allemaal zó leuk!
Lekker: Warme appeltaart met slagroom en een bolletje kaneel.
Single of bezet: Single
Bier: Absoluut Heineken
Weber of Wilson: Begint allebei met een W. SPIL, Emile, Labyrint of Itiwana: - Voetbalclub: Ajax
Bottom-up of top-down: Bottom-up met een goede top-down terugkaatsing, snap je?
Motto: I am only one, but I am one. I cannot do everything but still I can do something. And because I cannot do everything, I will not refuse to do the something I can do. (Edward Everett Hale)
Humor: De Lama's, Jochem Meyer
Sport: Voetbal, fitness, material arts
Place to be: Waar ik gelukkig ben
Waarde leden: .. "Wat fijn dat jullie hier allemaal zijn, bla bla"..
Theorie X of Y: -
Beste uitvinding: Wekker
Boek: -
Film: Brug te ver
Leider: Balkenende
Huidige baan: Taxichauffeur, centralist.
Grootste ergernis: Links rijdende automobilisten. Het woord links zegt al genoeg..
Wie moet terugkeren op aarde: -
Krant: Leiderdorps Weekblad
Politieke partij: CDA
TV: Pauw en Witteman, TopGear
Radiozender: In de auto Arrow Jazz FM, verder van alles.
Favoriete activiteit: Knakworsten eten
Uitdaging bestuursjaar: Zoveel mogelijk mensen persoonlijk betrekken, vooral eerstejaars.
Rare eigenschap: Met benen op tafel zitten.
Knikkende knieën en zwetende handen van: Hele mooie dames
Op de eerste date: Heb ik ooit piano gespeeld en gezongen.
Hier mag de ALV mij over een jaar op afrekenen: Beleidsplan
Anders nog iets: Tot ziens!

Jasper Hekert
(24)
Secretaris &
Commissaris
Bestuurskundige
Berichten

Woonplaats: Leiden
Vereniging: B.I.L. & SSR
Muziek: Rock 'n Roll & klassiek
Op zaterdagavond: Thee op de bank.
Op maandagochtend: Slapen
Ambitie: Mooie tijd hebben
Favoriete bestuurslid 06-07: ...
Lekker: Ritme
Single of bezet: Single
Bier: Hmmm... Martin!
Weber of Wilson: Geen van beiden
SPIL, Emile, Labyrint of Itiwana: Feestjes...
dus Labyrint
Voetbalclub: Paupers
Bottom-up of top-down: Bottom-up
Motto: Een dag niet gelachen is een dag niet geleefd.
Humor: Zekers
Sport: Met de band spelen!
Place to be: Big Break (op het Levendaal!)
Waarde leden: Bier
Theorie X of Y: McGregor
Beste uitvinding: Muziek
Boek: "Hoe hoort het eigenlijk" door Amy Groskamp - Ten Have
Film: Pulp Fiction
Leider: Wat?
Huidige baan: Taxicoureur
Grootste ergernis: Domme mensen
Wie moet terugkeren op aarde: Elvis
Krant: NRC
Politieke partij: Tja....vroeger D'66, nu even niks.
TV: Zilverkleurige Philips
Radiozender: Radio 4 en City Fm
Favoriete activiteit: Muziek maken
Uitdaging bestuursjaar: Iedereen actief!
Rare eigenschap: Vaag zijn.
Knikkende knieën en zwetende handen van: Vrouwen
Mooie droom: Geluk voor iedereen.
Op de eerste date: Wijntje, muziekje en vers fruit
Hier mag de ALV mij over een jaar op afrekenen: Een roze BB.
Anders nog iets: B.I.L. de gaafste!

Esther Havelaar
(21)
Penningmeester

Woonplaats: Oegstgeest
Vereniging: B.I.L.
Muziek: The Fray, Linkin Park, Snow Patrol, Nickelback, Green Day, Thirty Seconds to Mars
Op zaterdagavond: Beetje hangen
Op maandagochtend: Proberen op te staan en me geestelijk voorbereiden op een nieuwe week.
Ambitie: Winst maken
Favoriete bestuurslid 06-07: Dat kan er maar één zijn: Iy-Ling, mijn illustere voorganger.
Lekker: Lasagne van Marsha en mij
Single of bezet: Bezet
Bier: Soms, liever wijn.
Weber of Wilson: Weber
SPIL, Emile, Labyrint of Itiwana: Labyrint
Voetbalclub: Arsenal
Bottom-up of top-down: Top-down
Motto: Een dag niet gelachen is een dag niet geleefd.
Humor: Zeer belangrijk, samen met een dosis zelfspot
Sport: Actief sporten is niet echt iets voor mij.... Passief zijn voetbal en tennis erg leuk.
Place to be: Oosterwijk!!
Waarde leden: Hierbij verklaar ik dat het een zeer goed B.I.L.-jaar gaat worden!!
Theorie X of Y: X
Beste uitvinding: Naast het wiel is dat e-mail
Boek: Papillon, Henri Charrière
Film: -
Leider: Ed, doe je best!
Huidige baan: Werkloos
Grootste ergernis: Wachten op mensen die te laat komen.
Wie moet terugkeren op aarde: Niemand
Krant: NRC
Politieke partij: CDA
TV: Grey's Anatomy, Prison Break
Radiozender: 3FM
Favoriete activiteit: Muziek luisteren, gezellig wat drinken, een strandwandeling maken.
Uitdaging bestuursjaar: De nieuwe leden actief betrekken bij de B.I.L.
Rare eigenschap: Te veel om op te noemen
Knikkende knieën en zwetende handen van: Een interview met Bush.
Mooie droom: Lang en gelukkig leven.
Op de eerste date: Gezellig ergens wat eten.
Hier mag de ALV mij over een jaar op afrekenen: Als de B.I.L. failliet gaat.
Anders nog iets: Nee, dank u wel.

Femke Jelles
(21)
Commissaris
Onderwijs

Woonplaats: Leiden
Vereniging: Navigators Studentenvereniging Leiden (NSL)
Muziek: Jazz, klassiek, rock, top40 enz.
Op zaterdagavond: Drink ik een wijntje met m'n moeder/vriendinnen en slaap ik niet al te laat.
Op maandagochtend: Werk ik als receptioniste.
Ambitie: Rijk en beroemd...
Favoriete bestuurslid 06-07: Josien, Mehtap & Femmy
Lekker: Chocolade
Single of bezet: Single
Bier: Rode wijn/rose
Weber of Wilson: Wilson
SPIL, Emile, Labyrint of Itiwana: SPIL
Voetbalclub: AZ
Bottom-up of top-down: Bottom-up
Motto: Altijd blijven lachen!!!!
Humor: Veereeeel, lachen is gezond!
Sport: Fitness
Place to be: Alkmaar
Waarde leden: Volgend jaar wordt een topjaar!!
Theorie X of Y: Y
Beste uitvinding: televisie
Boek: "De schaduw van de wind" door Carlos Ruiz Zaron
Film: She's all that, 1998 en Bridget Jones en alle James Bond films.
Leider: De burgemeester van Alkmaar
Huidige baan: Receptioniste
Grootste ergernis: Als je aan het bellen bent, en je batterij is leeg...
Wie moet terugkeren op aarde: Martin Luther King
Krant: Trouw
Politieke partij: CDA
TV: Netwerk en America Next Top Model
Radiozender: 538
Favoriete activiteit: Gezelligheid met vrienden en sinds kort zeilen!
Uitdaging bestuursjaar: Zoveel mogelijk leren van elkaar en van mn functie!
Rare eigenschap: Nagelbijten
Knikkende knieën en zwetende handen van: Niet vaak, soms bij tentamens.
Mooie droom: Zon, zee, strand en dan wakker worden en dan regent het buiten...
Op de eerste date: Biertje?
Hier mag de ALV mij over een jaar op afrekenen: -
Anders nog iets: Heb er zin in volgend jaar!

Soraya
Koendjibharie
(19)
Commissaris
Activiteiten

Woonplaats: Den Haag
Vereniging: B.I.L., Sempre!
Muziek: Van klassiek tot rock
Op zaterdagavond: Uitbrakken van een week Leiden
Op maandagochtend: Op naar college....
Weer een week Leiden !!!
Ambitie: De B.I.L. kamer herinrichten
Favoriete bestuurslid 06-07: Mijn commissie mama (Tap) uiteraard! En mijn favoriete mannelijke bestuurslid: Ruben!
Lekker: Bier!
Single of bezet: Single
Bier: Hertog Jan (Hoegaarden en Palm)
Weber of Wilson: Weber, geef mij maar het Idealtype.
SPIL, Emile, Labyrint of Itiwana: Uit dit aanbod zou ik dan maar de SPIL kiezen, aangezien ik met hen het meeste te maken heb gehad. Labyrint voor de feesten...
Voetbalclub: AS Roma, Ajax, Real Madrid
Bottom-up of top-down: Bottom-up, het gaat hier over bier toch?
Motto: Als je er voor gaat, ga dan helemaal!
Humor: De harde B.I.L. kern ...hahaha...
Sport: Handbal, voetbal, tennis.
Place to be: Leiden (-> FSW->B.I.L.-hok)
Waarde leden: Hierbij wens ik jullie een gezellig jaar toe onder het bestuur 07-08!
Theorie X of Y: Eentje met humanism, ander met efficiency, nee, uhm McGregor, uhm ik heb wel al deze vakken gehaald.....
Beste uitvinding: Bier
Boek: Almanak
Film: Mean Machine
Leider: Fabio Capello
Huidige baan: Administratief Medewerker
Grootste ergernis: Mensen die na een ruim Leidsch kwartiertje nog te laat komen/zijn.
Wie moet terugkeren op aarde: Iedereen gaat toch voor een rede weg?
Krant: De gratis treinkrantjes
Politieke partij: Hmmm ben niet zo van de politiek.
TV: RTL 4
Radiozender: Radio 538
Favoriete activiteit: DoMiBo
Uitdaging bestuursjaar: Van Braam-Lezing, vanwege Van Vollenhoven dit jaar.
Rare eigenschap: Alles zo snel mogelijk (en zo veel mogelijk) doen.
Knikkende knieën en zwetende handen van: Deze lastige BB vragen.
Mooie droom: Direct na mijn studie een te gekke baan en even daarna een Maserati!
Op de eerste date: Hem laten betalen, tenzij het een immens groot bedrag is.
Hier mag de ALV mij over een jaar op afrekenen: Teveel feesten
Anders nog iets: Een liter extra bier.

Amir Nazar
(23)
Commissaris
Buitenland

Woonplaats: Den Haag
Vereniging: BIL United
Muziek: Indierock (lees: alle bands met 'The' ervoor)
Op zaterdagavond: ...een Biller
Op maandagochtend: ... een Biller
Ambitie: Houdt je bezig...
Favoriete bestuurslid 06-07: Zonder twijfel mijn grote spirituele leider!
Lekker: Ding
Single of bezet: Sssst.....
Bier: ...Amir?
Weber of Wilson: Wilson
SPIL, Emile, Labyrint of Itiwana: B.I.L.
Voetbalclub: AJAX
Bottom-up of top-down: Van beide wat...
Hier mag de ALV mij over een jaar op afrekenen: op m'n betrouwbaarheid en consistentie
Motto: 'Don't look back into the sun'
Humor: Daily business
Sport: Joggen, squash
Place to be: Dancefloor
Waarde leden: Achtung bitte...
Theorie X of Y: Ja
Beste uitvinding: Fiets
Boek: A problem from hell. America and the Age of Genocide – Samantha Power
Film: Leuk!
Leider: Libgott, Ruben Ruben Ruben....
Huidige baan: Bijbaantje bij Instituut voor Publiek en Politiek (IPP)
Grootste ergernis: Irritante mensen
Wie moet terugkeren op aarde: Alle onschuldige, weerloze burgers vermoord door bruto staatsgeweld...
Krant: Lezen is goed
Politieke partij: Best belangrijk...
TV: That 70's Show is fun
Radiozender: 3FM
Favoriete activiteit: Nieuw gedownloade muziek tot me nemen.
Uitdaging bestuursjaar: Op tijd zijn.
Rare eigenschap: Te laat zijn.
Knikkende knieën en zwetende handen van: Joggen
Mooiste droom: Moet nog komen.
Op de eerste date: Te laat
Anders nog iets: Nee, maar wel een tasje graag.

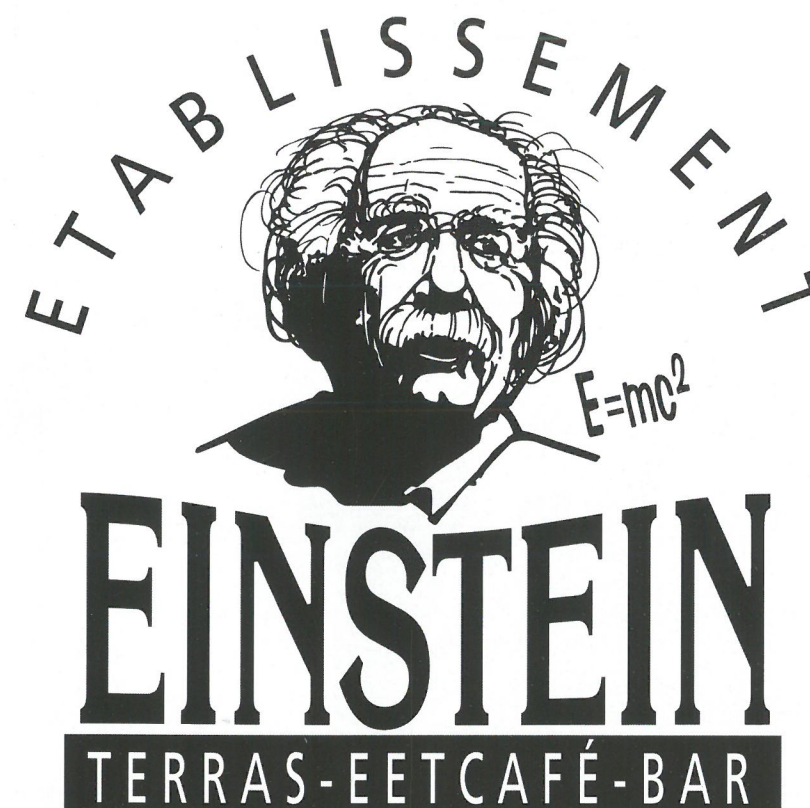

Jessie Post
(18)
Commissaris
Acquisitie &
Promotie

Woonplaats: Leiden
Vereniging: B.I.L. & Augustinus
Muziek: Alles wat dansbaar is
Op zaterdagavond: Vermaak ik me prima
Op maandagochtend: Ben ik niet uit m'n bed te rammen
Ambitie: Uiteindelijk: de wereld verbeteren
Favoriete bestuurslid 06-07: Laat ik daar maar geen uitspraak over doen
Lekker: Veel
Single of bezet: Single..
Bier: Doe ik niet aan, vind ik niet lekker.
Weber of Wilson: Weber (de politics-administration dichotomy is niet realistisch)
SPIL, Emile, Labyrint of Itiwana: Moeilijk.. dan toch de SPIL (haat/liefde verhouding).
Voetbalclub: Kan me bar weinig schelen
Bottom-up of top-down: Bottom-up (sowieso consultatief/participatief management)
Motto: Een dag niet gelachen is een dag niet geleefd.
Humor: Ik lach vooral heel hard om mijn eigen grappen/mezelf haha.
Sport: zo nu en dan
Place to be: daar waar de B.I.L.-activiteiten plaatsvinden (lekker dichtgetikt)
Waarde leden: Nu gaat het echt beginnen
Theorie X of Y: Y!
Beste uitvinding: het internet (afgezaagd?)
Boek: Een schitterend gebrek- Arthur Japin
Film: Van La vita é Bella tot Finding Nemo
Leider: Dat ben je of dat ben je niet!
Huidige baan: Ik zoek een flexibele bijbaan
Grootste ergernis: NS, mensen die zichzelf geweldig vinden en dit erg laten merken.
Wie moet terugkeren op aarde: Mensen zoals Gandhi, Diana etc.. Voor mij persoonlijk: de ouders van mijn oma (had ik graag gekend)
Krant: NRC Next
Politieke partij: D'66. Ik neig in ieder geval meer naar links dan naar rechts
TV: Van GTST tot Wie is de mol?
Radiozender: Caz!
Favoriete activiteit: Relaxen, maar ook: feesten, de natuur in, lezen, reizen.
Uitdaging bestuursjaar: Alle vorige besturen overtreffen en nog meer mensen en organisaties/bedrijven enthousiast maken voor de B.I.L.
Rare eigenschap: Ik breek pennen.
Knikkende knieën en zwetende handen van: Voor een grote groep mensen spreken
Mooiste droom: Een lang en gelukkig leven met lieve en leuke mensen om me heen
Op de eerste date: Wil ik vooral veel praten met de desbetreffende persoon.
Hier mag de ALV mij over een jaar op afrekenen: Teveel feestjes afgelopen.
Anders nog iets: Ik heb echt onwijs veel zin in aankomend jaar; het wordt supermooi!

*Wij
wensen het
kandidaats-
bestuur
veel succes!*

Wist u dat

- Prijs drie gangen menu € 19,95.
- Wij op zondag en maandag heerlijke Thaise gerechten serveren.
- Wij een nieuwe à la carte kaart tegen zeer aantrekkelijke prijzen hebben.
- Wij hebben een dagschotel voor slechts € 7,95.
- Wij een sfeervolle bovenzaal hebben die uitermate geschikt is voor het houden van borrels en diners.
- Wij iedere 6 weken een nieuwe menukaart hebben.
- Wanneer u drie gangen van de kaart neemt betaalt u slechts € 19,95. Ongeacht uw keuze.

DAGELIJKS GEOPEND
VANAF 10.00 UUR

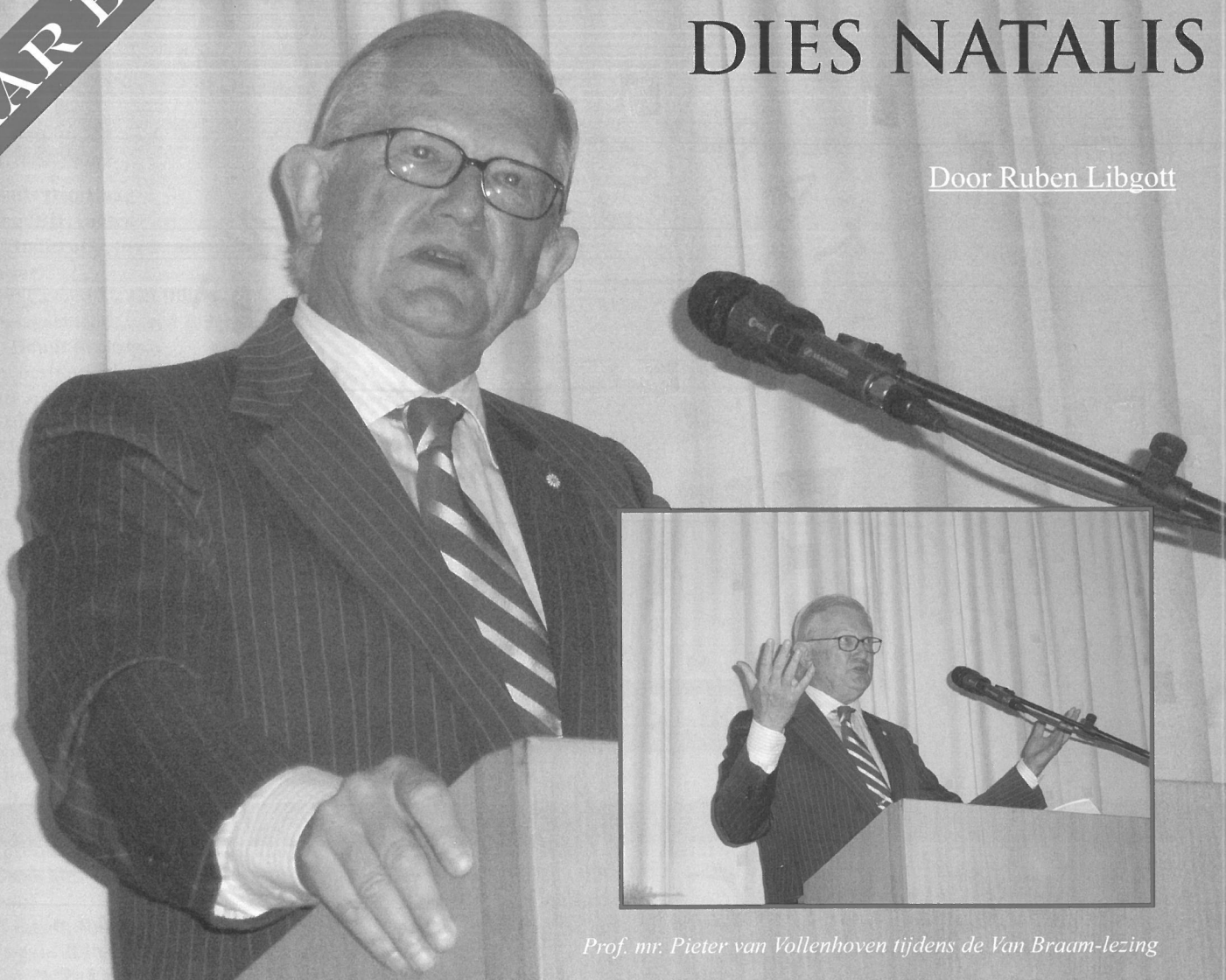
*tot ziens,
tot EINSTEIN*

NIEUWE RIJN 19 LEIDEN • TEL: 071 - 5125370 • E-MAIL: mail@einstein.nu

VERSLAG VAN DE VIERING VAN DE DIES NATALIS

Door Ruben Libgott

Prof. mr. Pieter van Vollenhoven tijdens de Van Braam-lezing

Op 22 mei 1985 werd de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden (B.I.L.) ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. De B.I.L., opgericht door Joop Ruijgrok, Rogier Rijnja, Albert Hofplein, Albert Huubkens en Frank Neumann, was een initiatief van wijlen prof. dr. Van Braam (1923-2002). Nog elk jaar wordt deze dies natalis (geboortedag) uitgebreid gevierd met een bijzonder programma, met als hoogtepunt de Van Braam-lezing, die sinds 2004 ter nagedachtenis aan prof. dr. Van Braam wordt uitgesproken. Dit jaar, op een extra feestelijke dag (22 jaar op 22 mei), hadden wij de grote eer een wel heel bijzondere gast te mogen verwelkomen. Niemand minder dan zijne excellentie prof. mr. Pieter van Vollenhoven nam dit jaar achter het kathedraal plaats om de lezing te houden. Op een flamboyante manier vertelde hij het en masse toegestroomde publiek vol passie, maar met gepaste ernst, over veiligheid en het belang van het doen van onafhankelijk onderzoek naar rampen.

De Van Braam-lezing werd gehouden in de met zonlicht overgoten Oranjeriezaal van de Leidse Hortus Botanicus. Na een welkomstwoord door Mehtap Karasu, die de avond met haar commissie had georganiseerd en een inleiding door B.I.L.-voorzitter Govert van Gorcum over de B.I.L. en het belang van een studievereniging voor het contact tussen studenten en docenten, was het woord aan B.I.L.-erelid prof. dr. Jouke de Vries. In een duidelijk verhaal vertelde hij over zijn leermeester, professor Van Braam.

Een heel aardige man

Prof. dr. Jouke de Vries was aan de beginjaren van het Leidse Departement Bestuurskunde één van de student-assistenten van

prof. dr. Van Braam en heeft de professor in die hoedanigheid van nabij mogen meemaken. Tentamens nakijken was een taak voor de student-assistenten. Ze deden dat gezamenlijk op de kamer van Van Braam. Hij keek dan altijd meewarig naar De Vries, die de punten optelde met een rekenmachine. Van Braam, statisticus, vond dat het ergste dat er was. "Dat je niet eens meer kunt hoofdrekken!"

Van Braam was volgens De Vries een boom van een man, niet alleen qua postuur, maar ook qua intellectueel vermogen. Hij stelde hoge eisen, aan het departement (dat hij in 1984 oprichtte als afsplitsing van het departement Politieke Wetenschappen), zijn medewerkers en zijn studenten. De Vries sprak over hoe Van Braam hem boeken aanreikte over grote denkers en hem wegwijs maakte in het werk van Max Weber, waarvan hij een groot kenner was en de boeken ook had vertaald. Maar ook over

de semantische benadering die Van Braam zeer belangrijk vond. Hij was van mening dat in de sociale systemen zoveel variabelen een rol speelden, dat je moest weten waar je het over had en wat er met termen werd bedoeld. Anders kon je niet communiceren, geen wetenschap bedrijven. Van Braam was daarom ook auteur van een dik boek, dat in de wandelgangen het 'groene monster' werd genoemd. Dit 'Leerboek Bestuurskunde' stond vol definities en werd voorgeschreven aan eerstejaars. En dat was zware kost.

De Vries vertelde ook over de manier hoe Van Braam leefde voor zijn vak, gefascineerd was door de Bestuurskunde en streefde voor de legitimiteit van het vakgebied. "Van Braam was een heel aardige man, goed voor zijn studenten, je kon veel van hem leren, maar hij was een hoogleraar van de oude stempel. Een studievereniging voor Bestuurskunde vond hij belangrijk. Zo konden studenten elkaar leren kennen, ontstond er interactie en konden er naast de literatuur ook andere activiteiten worden ontplooid."

22 jaar B.I.L., 22 jaar strijd om Veiligheid

Het *pièce de résistance* van de avond was natuurlijk de lezing van prof. mr. Pieter van Vollenhoven. Tweeëntwintig jaar, zo oud als dat de B.I.L. is, heeft hij gevochten voor een onafhankelijke onderzoeksinstantie om onderzoek te doen naar rampen en ongevallen, om veiligheid te bevorderen. In 2005 kwam er eindelijk de speciale Onderzoeksraad voor Veiligheid, met Van Vollenhoven als voorzitter. In een wervelende rede vertelde hij hoe hij al van jongs af aan te maken kreeg met de nood voor veiligheid. "Mijn vader, die bij de vrijwillige brandweer zat, hamerde er bij mij in, dat ik altijd moest kijken waar de nooduitgang was en moest controleren of de deuren wel open konden." Ook in zijn studentenkamer in de Leidse Burchtsteeg, waar Van Vollenhoven als Rechtenstudent woonde, maakte zijn vader een touw om zijn bed, zodat hij bij brand altijd via het raam het pand kon verlaten.

Maar vooral bij de Luchtmacht, na zijn studie, kreeg hij te maken met veiligheid, omdat dat daar van groot belang was. Van Vollenhoven werd na een aantal omzwervingen in 1977 benoemd tot voorzitter van de Raad voor de Verkeersveiligheid. Hij moest de verkeersveiligheid op de politieke agenda zetten en de overheid adviseren. Helaas lukte het in de praktijk amper om aandacht te vragen. "Adviezen leidden tot grote discussies en werden in de wind geslagen. Men zat er niet op te wachten. Adviezen voor verkeersveiligheid schoven de ministers af als een inperking van de vrijheid van de burger, iets waar zij zich niet mee dienden te bemoeien" Zijn ogen werden echter geopend door zijn contacten met gehandicapte sporters. Vijfenzestig procent van

Prof. dr. Jouke de Vries

de gehandicapte sporters bleek invalide te zijn geraakt door een verkeersongeluk. "Mijn motivatie om voor veiligheid te strijden zijn daarom de slachtoffers van rampen en ongevallen." In 1983 adviseerde hij om een raad voor transportveiligheid op te richten. Het duurde tot 1999 eer deze er kwam en Van Vollenhoven voorzitter werd. Na de Bijlmerramp, de Vuurwerkramp in Enschede en de cafébrand in Volendam wilde men allerlei nieuwe verschillende onderzoeksraden in het leven roepen. Van Vollenhoven, zo vertelde hij, vond dat maar niks. Teveel verkokering. Hij stelde daarom een onafhankelijke onderzoeksraad voor, die op vrijwel alle terreinen onderzoek mocht doen naar veiligheid. Dit resulteerde uiteindelijk, na veel inspanningen, in de Onderzoeksraad voor Veiligheid.

Wat Van Vollenhoven vooral hekelde, was het feit dat veiligheid als overheidsstaak werd gezien. De overheid was verantwoordelijk, maar het werd ondergebracht bij allerlei verschillende departementen, met elk eigen regels en toezicht. In de loop van tijd is het beeld van de overheid als verantwoordelijke veranderd. Ook burgers en bedrijven worden verantwoordelijk geacht. "De essentiële veiligheidsrelatie tussen overheid en samenleving is echter totaal onduidelijk." Met deze signaleringen haalde Van Vollenhoven de kern van een belangrijk bestuurskundig aspect aan, namelijk het 'probleem van de vele handen'.

Maar waarom wilde Van Vollenhoven een onafhankelijke onderzoeksraad? "Wanneer veiligheid een overheidsaangelegenheid is, moet het onderzoek buiten de overheid worden geplaatst. Het kan niet zijn dat toezichthouders zelf gelieerd zijn aan de instelling die verantwoordelijk is." Hij benadrukte dat zijn onafhankelijke onderzoek zich daarbij juist kenmerkt door niet te kijken naar de schuldvraag. "Wanneer je je bij de Schipholbrand had beperkt tot een strafrechtelijk onderzoek naar de schuldvraag, wie de brand had gesticht, dan had je niet gezien wat de gebreken waren op het gebied van de brandveiligheid. Daarvoor is ons onafhankelijke onderzoek."

Volgens prof. mr. Pieter van Vollenhoven ontbreekt het aan regie over het uiterst belangrijk *issue* van veiligheid. Juist daarom vond hij het erg fijn om er tijdens de Van Braam-lezing met jonge bestuurskunde-studenten over van gedachten te kunnen wisselen en hij sprak de hoop uit dat vaker in de toekomst te kunnen doen.

Op de volgende pagina's treft U een uitgebreide foto-impressie van de Van Braam-lezing en de overige activiteiten tijdens de diesviering.

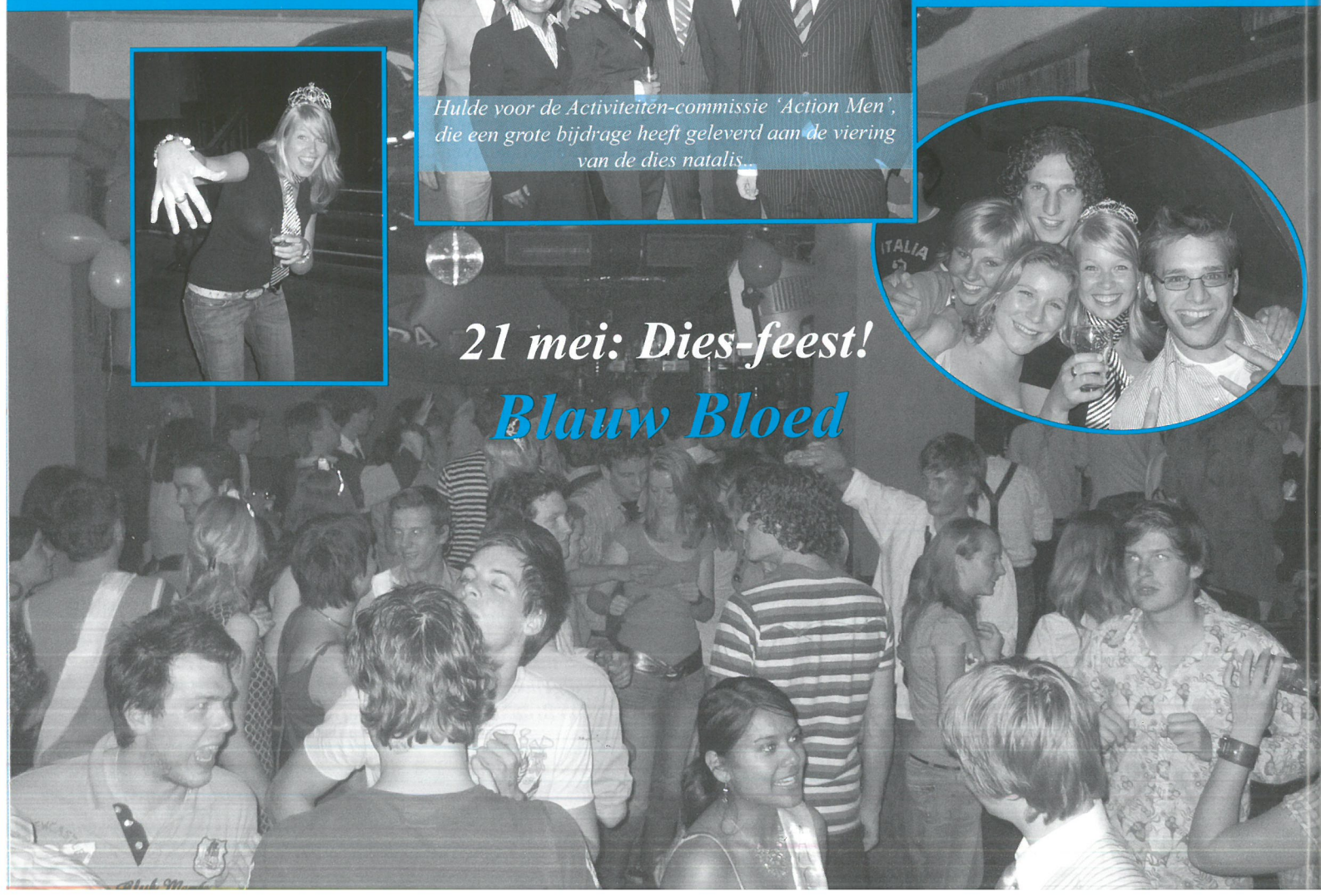
22 mei 2007: De Van Braam-lezing

Hulde voor de Activiteiten-commissie 'Action Men', die een grote bijdrage heeft geleverd aan de viering van de dies natalis.

21 mei: Dies-feest! Blauw Bloed

Nog meer dies-vreugde: het Blauw Bloed-feest en de oud-besturenborrel

Naast de Van Braam-lezing stond er meer op het programma voor de dies-week. Zo werden de festiviteiten op maandag 21 mei ingeluid met een stampvol feest in Stampa (zie de de onderste helft van de linkerpagina)! Het thema was 'Blauw Bloed' en sommigen hadden hier speciaal hun *outfit* op aangepast. Er werd flink *gejump*t en om klokslag twaalf uur liet de DJ snoeiharde verjaardagstunes uit de speakers knallen.

Op 23 mei vond er een reunie plaats voor alle oud-bestuurders der B.I.L. tijdens een borrel in restaurant Buddhas (zie de foto's onder en boven). Een zeer groot aantal besturen van voorbije jaren mochten wij begroeten. Voor velen was het een feest om elkaar weer na lange tijd te zien en te spreken.

(advertentie)

karstens
druk met communicatie

hooigracht 35
2312 kn Leiden
postbus 164
2300 ad Leiden
telefoon
071 514 32 44
telefax
071 514 35 49
e-mail
info@karstens.nl

Prikbord:

Indien je niet meer lid wilt zijn van de B.I.L. in het collegejaar 2008-2009, dien je dit **vóór 1 augustus 2008** schriftelijk of per e-mail kenbaar te maken:

B.I.L.
Postbus 9555
2300 RB Leiden
bil@bilboard.nl

***

Verhuisd? Nieuwe kamer? Geef je nieuwe adresgegevens door via bovenstaande adresgegevens!

***

De B.I.L. is altijd op zoek naar goede samenvattingen. Heb je nog een goed uittreksel liggen? Stuur deze op naar de B.I.L.! Indien we deze opnemen in onze uittrekselbank staat hier uiteraard een kleine vergoeding tegenover.

***

De redactie van Bestuurskundige Berichten verwelkomt reacties en brieven van lezers. Wil je reageren op één van de artikelen? Stuur dan een e-mail naar bil@bilboard.nl.

20-28 augustus: Lange Reis 2007 naar Zagreb

12 september: B.I.L.-diner

13 september: Café de Vijfde & presentatie BEL-gids

Agenda:

20-28 augustus: Lange Reis 2007 naar Zagreb

Deze zomer zal de B.I.L. een reis maken naar het land waar het favoriete Bestuurskundige kledingstuk, de stropdas, is uitgevonden: Kroatië. In de hoofdstad Zagreb zullen bezoeken worden gebracht aan vele organisaties en overheidsinstellingen om meer te weten te komen over hoe Kroatië zichzelf na de oorlog begin jaren '90 heeft weten op te bouwen en nu druk bezig is met hervormingen in het licht van het mogelijke lidmaatschap van de Europese Unie.

4-5 september: Boekverkoop Blok I

12 september: B.I.L.-diner!

Schuif gezellig aan tafel met jouw date en geniet van een heerlijke culinaire maaltijd. Ook B.I.L.-boulevard zal natuurlijk van de partij zijn!

13 september: Café de 5e & presentatie B.E.L.-gids

Twee docenten zullen vertellen over hun onderzoek en werkzaamheden buiten de colleges en de B.E.L. zal haar bevindingen van de onderwijsevaluatie van het afgelopen jaar presenteren.

Tijd: 16.00 uur

Locatie: Common Room (5e etage FSW).

18 september: Jaarlijkse ALV

Het bestuur Van Gorcum zal verantwoording afleggen voor het gevoerde beleid van het afgelopen jaar en haar bevoegdheden overdragen aan een nieuw bestuur.

Tijd: 19.00 uur

Locatie: Etablissement Einstein (Nieuwe Rijn 19 te Leiden)

20 september: FSW-feest!

27 september: Bedrijvendag

Met workshops van Ormit, Haute Talent, Gemeente Haarlemmermeer en het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

27 september: B.I.L.-feest!

Let's get loud! Deze avond zullen de beats uit de speakers rollen. Laat jouw bestuurskundige moves zien op de dansvloer.

15 november: FSW-gala!

Regel een date en kom in stijl naar deze speciale avond voor alle FSW-studenten.

Bezoek onze website www.BILboard.nl voor de exacte tijden, locaties en nieuws over de activiteiten!

M/V DEN HAAG

www.denhaag-vacatures.nl

Waarom niet Den Haag? Als je voor het stadhuis staat dan zie je het pas. Wat een gebouw, wat een ambitie! En zodra je binnenkomt voel je het: dit is een grote gemeenschap met een veelheid aan mensen, culturen, architectuur en bedrijvigheid. Daar wil je toch bij horen, daar wil je toch aan proeven, daar wil je toch van leren? Ruim 8000 mensen zijn je voorgegaan. Zij werken bij een van de 14 diensten die de gemeente kent. Deze diensten zorgen gezamenlijk voor een enorm pakket aan dienstverlening aan de Haagse samenleving. De miljardenbegroting dwingt tot een bedrijfsmatige en zakelijke werkwijze. Sommige onderdelen moeten zelfs concurreren met het bedrijfsleven om interne opdrachten te verwerven. De gemeente Den Haag heeft daarom zowel een maatschappelijke als bedrijfsmatige oriëntatie, dit is een grote gemeenschap met een veelheid aan mensen, culturen, architectuur en bedrijvigheid. Mocht je als starter de uitdaging aandurven, dan is het traineeprogramma iets voor jou!

Traineeprogramma Gemeente Den Haag

Sinds 1998 heeft Den Haag een traineeprogramma voor de loopbaantrajecten Advies & Management, Financiën & Control en Personeel & Organisatie. Het programma duurt twee jaar, start elk jaar in september en heeft jaarlijks ruimte voor gemiddeld 10 trainees. Elk jaar is het mogelijk om vanaf februari tot 15 april te solliciteren via het inschrijfformulier dat op de website staat geplaatst.

Als trainee werk je bij twee verschillende diensten of directies. Met je coach en mentor maak je een persoonlijk ontwikkelingsplan waarin je ontwikkeltraject wordt vastgelegd. Verder volg je de eerste negen maanden naast je werk een intensief introductieprogramma waarin o.a. kennis van de gemeentelijke organisatie, vaardigheidstrainingen en netwerkbijeenkomsten centraal staan. Daarnaast werk je met je collega-trainees aan een gemeentebreed project.

De schaal van de organisatie, de grote variëteit aan taken en beleidsvelden en de ontwikkelingsgerichte cultuur bieden veel mogelijkheden om je te ontwikkelen. En als de gemeente Den Haag het heeft over ontwikkeling dan blijft dat niet bij mooie praatjes.

Ordeel zelf en kijk voor meer informatie op www.denhaag-trainees.nl of bel Ilona Kačanić (070) 353 2502; mail: i.kacanic@bsd.denhaag.nl.

Kennis en vaardigheden:

- universitaire opleiding;
- maximaal twee jaar werkervaring;
- initiatief, teamgeest en een resultaat- en veranderings-gerichte houding.

Arbeidsvoorwaarden:

- startsalaris ± 2.548,- p/mnd;
- uitstekende opleidingsfaciliteiten;
- activiteiten van Jong Den Haag;
- baangarantie en postdoctorale opleiding na traineeprogramma.

je studie is al duur genoeg

selexyz kooyker

breestraat 127
2311 CM leiden
t (071) 516 05 00
bree127.kooyker@selexyz.nl

voor studenten met weinig centen

bestel je studieboeken op selexyz.nl